

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume XXVII Nisan / April 2023 Sayı / No. 2

**BASİT KARŞILIKLI İŞTİRAK BAĞLAMINDA BİLDİRİM
YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

**OBLIGATION OF NOTIFICATION IN THE CONTEXT OF BASIC
CROSS SHAREHOLDING**

Alanur AYHAN*

ÖZET

[10.34246/ahbvuhfd.1208794](https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1208794)

“Birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri”, TTK m. 197 uyarınca karşılıklı iştirak olarak kabul edilmektedir. Karşılıklı iştirak, basit karşılıklı iştirak ve nitelikli karşılıklı iştirak olarak karşımıza çıkmaktadır. Karşılıklı iştirak halindeki şirketler arasında hakimiyet ilişkisi yoksa basit karşılıklı iştirak söz konusudur. Hakimiyet varsa nitelikli karşılıklı iştirak söz konusudur. Bilerek basit karşılıklı iştirak oluşmasına neden olan sermaye şirketi, pay sahipliği haklarının donması yaptırımı ile karşı karşıya kalmaktadır Bilme, TTK m. 198’de düzenlenen bildirim, tescil ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ile tespit edilecektir. Bu çalışmada bildirim yükümlülüğünün yerine getirilişi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Karşılıklı İştirak • Basit Karşılıklı İştirak • Bildirim Yükümlülüğü • TTK m. 198 • İnternet Sitesinde ilan.

* **Doktora Öğrencisi**, Bilkent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı / ANKARA e-posta: alanurayhan@gmail.com, **ORCID:** 0000-0002-4594-983X **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1208794

** Bu makale, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi’nin 01.06.2016 tarihli Mütevelli Heyeti Kararı ile kabul edilen Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin, ‘Yayın Koşulu’ madde başlıklı 6.6. maddesi uyarınca, yayın koşulunun yerine getirilebilmesi için hazırlanmakta olan doktora tezinden üretilmiştir.

***İntihal / **Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / *This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.*

ABSTRACT

Capital stock companies, holding at least one quarter of each other's shares, are accepted as cross shareholding according to Turkish Commercial Code ("TCC") Article 197. Cross shareholding could appear as a basic cross shareholding and a qualified cross shareholding. If there is not a dominance between the capital stock companies in cross shareholding, it is defined as a simple cross shareholding. If there is a dominance between the capital stock companies in cross shareholding, it is defined as a qualified cross shareholding. A capital stock company that knowingly creates a basic cross shareholding will be subjected to a shareholder rights suspension. Knowing is determined under the light of obligation of notification, registration and announcement regulated in TCC Article 198. This study examines the obligation of notification

Keywords: Cross Shareholding • Simple Cross Shareholding • Obligation of Notification • TCC Article 198 • Website Announcement.

EXTENDED ABSTRACT

There is no consensus among countries on regulating group companies. Some countries prefer codifications. Some countries prefer to use general rules in order to solve problems arising out of or in connection with group companies. Germany is the first country which made a legislation on group companies. Group company regulation was introduced to Turkish legal system in 2012 with the Turkish Commercial Code No. 6102 ("TCC"). This group company regulation brought new regulations to Turkish commercial law and cross shareholding was one of them.

Cross shareholding can be defined as the mutual ownership of two companies in each other. There may also be a cross shareholding between more than two companies. In Germany, this situation is frequently seen in banking and insurance systems. Cross shareholding has some advantages and disadvantages. It financially protects companies during economic crises. However, it also brings many financial risks such as watered capital. In legal systems, cross shareholding is not prohibited, however it is subjected to disincentives because of its potential risks.

In Turkish law, fundamental regulations regarding cross shareholding are regulated in Article 197 and 201 of TCC. Capital stock companies, holding at least one quarter of each other's shares, are accepted as a cross shareholding according to Article 197 of TCC. In doctrine, there is a division between basic cross shareholding and qualified cross shareholding. This division is based on the definition of dominance, which is regulated in Article 195 of TCC. If there is a dominance in line with Article 195 of TCC, it is named as a qualified cross shareholding. If there is not any dominance in line with Article 195 of TCC, it is named as a basic cross shareholding. There are some sanctions for both cases.

If a capital stock company possesses or unpossesses shares representing 5%, 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 67% or 100% of another capital stock company, it shall notify the company, whose shares are purchased, within 10 days. If this obligation is not fulfilled, all rights derived from the purchased shares will freeze. According to Article 198 of TCC, this notification shall be done in written. However, there is no information about its details in Article 198 of TCC. This notification could be sent via e-mail or through a notary public or any other way. In Turkey, all legal notices must electronically send to companies. However, only courts, notary publics and such institutions have the authority to make a legal notification via national electronic notification system. Therefore, this secure national electronic notification system could not be used by companies for the notifications between the companies.

In Turkey there is also a registered electronic mail system. However, companies are not obliged to obtain a registered electronic mail. We argue that if obtaining a registered electronic mail is made mandatory for companies, all notification between companies could be done in this system. This will be a system that eases the burden of proof.

According to Turkish law, companies subject to audit are obliged to obtain a website. In addition to this, these companies are obliged to create a specific part in their website for making legal announcements. If a capital stock company possesses or unpossesses shares representing 5%, 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 67% or 100% of another capital stock company, an announcement shall be posted in their website. It is not clear what the sanction would be in case of breach of this obligation. We suggest an amendment for this regulation in order to eliminated possible uncertainties.

Hereabove mentioned written notification is important because it informs a company about its shareholding status. Therefore, this company could prevent to create a cross shareholding. The company that knowingly creates cross shareholding will be sanctioned although it was possible to prevent it. Therefore, it is important to prove that a company knows about this situation. This is why written notice and website notification are examined in this study.

GİRİŞ

Modern ekonomilerde merkezi yoğunlaşma dikkat çeken bir hızla gelişmektedir¹. Bu gelişme şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler yapılması gerekliliğini gündeme getirmiştir. Düzenlemeler ile merkezi yoğunlaşmalarının ekonomiye yarar sağlar hale getirilmesi hedeflenmektedir².

¹ Zühtü Aytaç, "Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm", *BATİDER*, 8(4), 1976, s. 97.

² Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 683-684.

İlk yasal düzenleme Almanya’da yapılmıştır³. Şirketler topluluğuna ilişkin detaylı düzenlemeler mevzuatımıza 14/2/2011 tarihli ve 27846 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ve 27/1/2013 tarihli ve 28541 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ticaret Sicil Yönetmeliği (“TSY”)⁴ ile girmiştir. Doktrinde TTK ile TSY arasındaki uyumsuzluklar tartışma konusu olmuştur⁵. Tartışmalardan birisi de şirketler topluluğunun oluşması için aranan asgari şirket sayısıdır. Hakim ve bağlı şirket arasındaki ilişkiyi düzenleyen TTK ve TSY metinlerinin farklı ifadeler içerdiği iddia edilmektedir. TTK m. 195 f.4 “*Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler⁶, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.*” şeklindedir. TYS m. 105 f. 1 ise “*bir şirketler topluluğu, bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana gelir*” şeklindedir. Bizim de katıldığımız çoğunluk görüşü şirketler topluluğunun bir hakim ve bir bağlı şirketin varlığı ile oluştuğunu savunmaktadır⁷. Diğer yazarlar topluluğun oluşması bir hakim ve iki bağlı

³ Aytaç, “Bağlı İşletmeler”, s. 101.

⁴ TTK düzenlemesi ile TSY düzenlemeleri arasındaki farklılıklar öğretide tartışma konusu olmuştur. Şirketler topluluğu oluşması için gerekli asgari şirket sayısı, bu tartışmaların en önemlilerinden biridir. Tartışmalar için bkz. Kürşat Göktürk, “Ticaret Sicil Yönetmeliği’nin Şirketler Topluluğu Hakkındaki Bazı Düzenlemeleri Üzerine Düşünceler”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, (3), 2014, s. 105.

⁵ Göktürk, “TSY”, s. 105.

⁶ Madde metninde, ‘şirket ya da şirketler’ şeklinde bir ifadeye yer verilmesi suretiyle, şirketler topluluğunun oluşumu için gerekli şirket sayısı tartışmasının önüne geçilebilirdi ancak TSY düzenlemesi en az iki bağlı şirketin varlığını aramaktadır. Mevzuatın Paylı Ortaklıklar Kanunu (“APOK”), benzer bir düzenlemeye m. 18, f. 1’de yer vermekte ve topluluğun oluşumu için bir hâkim ile bir veya daha fazla bağlı işletmenin varlığını yeterli kabul etmektedir. TTK, topluluğun unsurları açısından da mevzuatın ayrışmıştır. APOK işletmeler arasında konsorsiyumun oluşumuna izin verirken, TTK ticaret şirketleri ile sınırlamıştır ancak TTK m. 195 f.5 ile topluluk hâkimi açısından teşebbüse ilişkin bir istisna getirilmiştir. Madde düzenlemesi aşağıdaki şekildedir. “*Sind ein herrschendes und ein oder mehrere abhängige Unternehmen unter der einheitlichen Leitung des herrschenden Unternehmens zusammengefaßt, so bilden sie einen Konzern; die einzelnen Unternehmen sind Konzernunternehmen. Unternehmen, zwischen denen ein Beherrschungsvertrag (§ 291) besteht oder von denen das eine in das andere eingegliedert ist (§ 319), sind als unter einheitlicher Leitung zusammengefaßt anzusehen. Von einem abhängigen Unternehmen wird vermutet, daß es mit dem herrschenden Unternehmen einen Konzern bildet.*” (AktG § 18/1)

⁷ Topluluğun oluşması için iki şirketin varlığının yeterli olduğu yönündeki görüşler için bkz: Gül Okutan Nilsson, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, 2009; s. 67; Kürşat Göktürk, *Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Esasları (Anonim Şirketlerde Oluşan Topluluk Açısından)*, 2. Bası, Adalet Yayınevi, 2022, s. 13; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*,

olmak üzere toplam üç şirket gerektiğini savunmaktadır.

Karşılıklı iştirak, şirketler topluluğu düzenlemeleri içerisinde yer almaktadır. Karşılıklı iştirakin iki türü bulunmaktadır. Bunlar basit karşılıklı iştirak ve nitelikli karşılıklı iştiraktır. Karşılıklı iştirak ilişkisi içerisindeki şirketler arasında hakimiyet varsa nitelikli karşılıklı iştirak söz konusudur. Hakimiyet yoksa basit karşılıklı iştirak söz konusudur. Hakimiyet TTK m. 195 uyarınca tespit edilir.

Bir sermaye şirketinin kendisinde iştirak ettiğini bilmesine rağmen bu şirkete iştirak ederek basit karşılıklı iştirak oluşturan şirkete donma yaptırımı uygulanmaktadır. ‘Bilme’ olgusu ise TTK m. 198 ile ispat edilmektedir. Bu nedenle TTK m. 198, basit karşılıklı iştirak ile oldukça ilgilidir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, karşılıklı iştirak kavramı kavramsal olarak incelenecektir. İkinci bölümde, karşılıklı iştirak türleri ve bunlara bağlanan hukuki sonuçlar bu çalışma kapsamında önem arz ettiği ölçüde ve kısıtlı olarak incelenecektir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, karşılıklı iştirak açısından önem arz eden TTK m. 198’de düzenlenen bildirim yükümlülüğü, özellikle uygulama dikkate alınarak incelenmeye çalışılacaktır.

I. KARŞILIKLI İŞTİRAK KAVRAMI

A. Tanım

Hukuk düzenlerinden bağımsız olarak karşılıklı iştirak, iki şirketin karşılıklı olarak birbirlerinin sermayelerine iştirak etmesidir. Karşılıklı iştirak, hem Türk hukuku hem de Alman hukuku açısından belirli bir orana kadar yaptırımı tabi tutulmamıştır⁸. Türk hukukunda teknik anlamda karşılıklı iştirak oluşabilmesi için her iki katılmanın da en az %25 oranında olması gerekmektedir⁹. Nitekim TTK m. 197 f. 1, “*birbirlerinin paylarının en az*

Yetkin Yayınları, 2021, s. 542; Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, 5. Bası, Seçkin, 2022, s. 172; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 8. Bası Adalet Yayınevi, 2022, s. 157. Topluluğun oluşması için en az üç şirketin varlığının gerektiği yönündeki görüşler için bkz: “TK’da verilen tanımın iki özelliği vardır. Birincisi hâkim ortaklığın en az iki bağlı ticaret ortaklığının bulunması gerektiğidir.” Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 685. Yazarlar, bir hâkim ve bir bağlı ortaklığın bulunduğu yapıların, topluluk meydana getirmediği görüşünü savunmaktadırlar.

⁸ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 161; Volker Emmerich, Mathias Habersack, *Aktien- und GmbH-Konzernrecht*, 7. Auflage, C.H. Beck, 2013, s.77-79; Volker Emmerich, Mathias Habersack, *Konzernrecht*, 10. Auflage, C.H. Beck, 2013, s. 74.

⁹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s.738.

dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri karşılıklı iştirak durumundadır” düzenlemesini ihtiva etmektedir.

A şirketinin B şirketine %15 ve B şirketinin A şirketine %24 iştirak ettiği bir senaryo, Türk hukuku açısından karşılıklı iştirak teşkil etmemektedir ve bu katılmaya bağlanan herhangi bir sonuç ya da yaptırım söz konusu değildir¹⁰ çünkü her iki iştirak de %25 eşliğinin altında kalmaktadır.

A şirketinin B şirketine %15 ve B şirketinin A şirketine % 25 iştirak ettiği bir senaryoda da Türk hukuku açısından karşılıklı iştirak söz konusu değildir ve yine herhangi bir yaptırım söz konusu olmayacaktır. Her ne kadar B şirketinin A şirketindeki iştirak oranı %25 eşliğine erişmişse de aynı durum A şirketinin B şirketindeki %15 iştiraki açısından geçerli değildir.

A şirketinin B şirketine %24,9 ve B şirketinin A şirketine %24,9 oranında iştirak etmesi ya da A şirketinin B şirketine %25 ve B şirketinin A şirketine %24,9 oranında iştirak etmesi durumunda TTK m. 197’de düzenlenen iştirak sınırı karşılıklı olarak aşılmamış olduğundan, yine karşılıklı iştirak söz konusu olmayacaktır¹¹. Karşılıklı iştirake bağlanan hukuki sonuçlar ve TTK m. 201’de öngörülen yaptırımlar, bahsi geçen iki örneğe de uygulanamayacaktır. Bu durum, doktrinde eleştirilmektedir. Pulaşlı, %24,9 oranında bir katılma ile kanunun dolanılmasının ve yaptırımların bertaraf edilmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir¹². Kendigelen ise %24,9 katılım oranında tüm pay sahipliği haklarını kullanan bir şirketin, çok düşük bir ortanda pay iktisabı ile katılım oranının eşiğe ulaşması ile yaptırıma tabi tutulmasının hukuk mantığı ile bağdaşmadığını ifade etmektedir¹³.

İştirak oranı, sermaye oranı esas alınarak hesaplanır¹⁴. TTK m. 197, karşılıklı iştirak oranının tespiti için yapılacak hesaplamada TTK m. 196’nın esas alınacağını hükme bağlamaktadır. TTK m. 196 f. 1 “Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının

veya payların itibarî değerleri toplamının, iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları, hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür.” şeklindedir.

B. Karşılıklı İştirakin Faydaları ve Sakıncaları

Karşılıklı iştirak kriz dönemlerinde düşmanca devralmaların önüne geçmek, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde sistem içinde güvence sağlamak amacıyla tercih edilmektedir. Ancak birtakım riskleri de beraberinde getirmektedir. Sermayenin sulandırılması¹⁵ 16, köpük sermaye yaratılması¹⁷ ve şirket yönetiminde haksız bir güç yaratılması¹⁸ bu risklere örnek verilebilir. Karşılıklı iştirak Türk hukukunda olduğu gibi diğer hukuk sistemlerinde¹⁹ de tamamen yasaklanmamakta ancak birtakım caydırıcı hukuki düzenlemelere tabi tutulmaktadır. Nitekim TTK m. 197’nin gerekçesinde, kanun koyucunun karşılıklı iştirakleri tamamen geçersiz saymak yerine bir düzenlemeye tabi tutmak istediği belirtilmektedir.

Gerek benimsenen “sermayenin korunması ilkesi” gerek “sermayenin iadesi yasağı”, karşılıklı iştirake ilişkin bir düzenleme getirilmesini haklı ve gerekli kılmaktadır. Nitekim karşılıklı iştirak ile birlikte dolaylı bir şekilde aynı kaynağın, sermaye artırımında kullanılması ve gerçek olmayan, fiktif bir sermaye artışı yaşanması gündeme gelmektedir²⁰. Bir diğer ifade ile aynı sermayenin mükerrer kullanımı gündeme gelecektir²¹.

Karşılıklı iştirak ile birlikte şirket yönetiminde aktif olanın yönetim kurulu, pasif olanın genel kurul haline gelmesi de arzu edilmeyen bir durumdur²². Özellikle hakimiyet ilişkisinin mevcut ve yoğun olduğu hallerde,

¹⁵ Alm: Kapitalverwässerung.

¹⁶ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 162.

¹⁷ Kendigelen, s. 177.

¹⁸ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 738; Gül Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 255.

¹⁹ Emmerich, Habersack, *Aktien*, s. 77-78; Emmerich, Habersack, *Konzernrecht*, s. 75.

²⁰ Emmerich, Habersack, *Aktien*, s. 77-78; Göktürk, “TSY”, s. 122.

²¹ Ashlı Gürbüz Usluel, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016, s.179.

²² Emmerich, Habersack, *Konzernrecht*, s. 74; Gürbüz Usluel, s. 179.

¹⁰ Faruk Çelikyurt, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması*, Beta, 2018, s. 178.

¹¹ Çelikyurt, s. 178.

¹² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, I. C., 4. Bası, Adalet Yayınevi, 2022, s. 538.

¹³ Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 182.

¹⁴ Okutan Nilsson G, “Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18(2), 2012, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/marhad/issue/48277/614762>>, Erişim Tarihi 01 Kasım 2022, s. 258.

yönetimi belirleme yetkisi de fiili olarak şirketlerin yönetimlerine geçecektir²³. Bu durum anonim şirketlerde TTK m. 408 f. 2.'de düzenlenen anonim şirket genel kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkileri arasında yer alan yönetim kurulu üyelerinin seçilmesinin ve azlinin pratikte bir anlam ifade etmemesine ve söz konusu hükmün dolanılmasına neden olacaktır.

Kanun gerekçesinde de belirtilen sakıncalar nedeniyle karşılıklı iştirake ilişkin, bazı sektörlerde özel düzenlemeler yapıldığı görülmektedir²⁴.

Bu düzenlemelerin başında, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 56 f. 4²⁵ gelmektedir. Bankacılık Kanunu m. 56 f. 4, bankaların karşılıklı iştirak konumuna girmesini yasaklamaktadır²⁶. Bankacılık sektörü, sermayenin korunması açısından önem arz etmektedir²⁷. Kanun koyucu sektördeki bu özel durumu dikkate alarak, TTK m. 197'den ayrılan bir düzenlemeyi gerekli görmüştür.

Benzer bir endişenin enerji sektörü açısından da mevcut olduğu görülmektedir. 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 5 f. 6²⁸, gerekli görülmesi halinde karşılıklı iştirak ile ilgili sınırların belirlenmesi yetkisini Enerji Piyasası Düzenleme

²³ Göktürk, "TSY", s. 129; Okutan Nilsson, "Karşılıklı İştirak", s. 257.

²⁴ Ayrıca bkz. Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1) 1.4.3, 2.1.2., 2.2.2/f; Birleşme ve Bölünme Tebliği (II-23.2) 11.

²⁵ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 56 f. 4

Bankalar, kendilerinde doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olan ortaklık ve kuruluşlarda doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olamazlar, bunların hisse senetlerini rehin olarak kabul edemezler ve karşılığında avans veremezler.

²⁶ Abdullah Altıntaş, "Anonim Ortaklıklarda Karşılıklı İştirakler ve Sonuçları", *Bilkent Üniversitesi Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu 11-12 Ekim 2019*, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 555.

²⁷ Alman doktrininde de karşılıklı iştirak açısından bankacılık ve sigortacılık sektörünün dikkate çekici bir pozisyonda bulunduğu ifade edilmektedir. Wolfgang Zöllner, Ulrich Noack, *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz, Band 1*, Auflage 3, Carl Heymanns Verlag, 2011, s. 333; Emmerich, Habersack, Konzernrecht, s. 74.

²⁸ 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 5 f. 6

²⁹: "Rekabeti sağlamak için iştirakler arası ilişkilere ilişkin standartlar ve kurallar oluşturmak, uygulamak ve bu standartların, piyasa faaliyetlerinde karşılıklı iştirak, işletme ve muhasebe konularında kısıtlamalar içermesi gerektiğinde, bu kısıtlamaları belirlemek"

Kuruluna vermiş bulunmaktadır^{29 30 31}.

II. KARŞILIKLI İŞTİRAK TÜRLERİ

A. Basit Karşılıklı İştirak

1. Yasal Düzenleme

TTK m. 197, "birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri karşılıklı iştirak durumundadır" düzenlemesini amirdir. TTK m.197 uyarınca, aralarında TTK m. 195 uyarınca hakimiyet ilişkisi bulunmayan ve birbirlerine en az %25³² oranında iştirak eden sermaye şirketleri arasında basit karşılıklı iştirak³³ söz konusudur.

%25'in altında kalan katılımlara, bu bağlamda bağlanan bir hukuki sonuç söz konusu değildir³⁴. Yaptırım sadece sermaye şirketleri için uygulanır. İştirak oranının hesaplanmasında TTK m. 196 uygulanır³⁵. Hesaplama esas alınan sermaye oranıdır ve hakimiyet yaratan diğer araçlar dikkate alınmaz³⁶. İştirak oranı, sermaye oranı esas alınarak hesaplanır³⁷.

TTK m. 196 f. 1 "Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının veya payların itibarı değerleri toplamının, iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları, hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür." şeklindedir.

²⁹ Altıntaş, s. 555.

³⁰ Karşılıklı iştirak sınırlarının belirlenmesi konusunda EPDK'nın özel bir düzenlemesi ve/veya uygulama kararının olup olmadığının tespiti için; alan adı ve anahtar sözcük kısıtlamaları ile Kurumun internet sayfası içerisinde yapılan aramalarda, yıllık faaliyet raporlarında yer alan ve Kurul'a kanun ile verilen yetkiye ilişkin bilgi dışında herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır.

³¹ Çalışmanın halka kapalı şirketler ile sınırlandırılmış olması nedeniyle, SPK düzenlemelerine bu çalışmada yer verilmemiştir.

³² Alman hukukunda %25 yeterli olmayıp, %25 eşliğinin aşılması şartı aranmaktadır. Bu konuda, mehaz kanundan ayrılmıştır. Emmerich, Habersack, Aktien- s.77; Emmerich, Habersack, Konzernrecht, s. 74-75.

³³ Alm: *einfache wechselseitige Beteiligung*

³⁴ Okutan Nilsson, "Karşılıklı İştirak", s. 258; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, 740; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 538.

³⁵ Okutan Nilsson, "Karşılıklı İştirak", s. 258

³⁶ Gürbüz Usluel, s. 180.

³⁷ Okutan Nilsson, "Karşılıklı İştirak", s. 258.

Hakimiyetin varlığı halinde nitelikli karşılıklı iştirak söz konusu olacağı için basit karşılıklı iştirakin, %25 ile %50 arasındaki katımlarda karşımıza çıktığını söylemek mümkündür^{38 39}. Ancak istisnai olarak, her kadar karşılıklı iştirak oranı %25 ile %50 arasında kalsa da TTK m. 195'te yer alan başka bir durum sonucunda hakimiyet kurulmuşsa, artık basit karşılıklı iştirak değil, nitelikli karşılıklı iştirak söz konusu olacaktır ve somut olaya nitelikli karşılıklı iştirake bağlanan sonuçlar uygulanacaktır⁴⁰.

2. Basit Karşılıklı İştirake Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Basit karşılıklı iştirak için öngörülen yaptırım, TTK m. 201 f. 1 ile düzenlenmektedir. Bir sermaye şirketinin, başka bir sermaye şirketin paylarını iktisap yoluyla, 'bilerek' basit karşılıklı iştirak yaratması halinde; bilerek basit karşılıklı iştirak yaratan şirkete, donma yaptırımını uygulanır. Bu durum TTK m. 201 f. 1'de düzenlenmiştir. Düzenleme; "*Bir sermaye şirketinin paylarını iktisap edip karşılıklı iştirak konumuna bilerek giren diğer bir sermaye şirketi, iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir; bedelsiz payları edinme hakkı hariç⁴¹, diğer tüm pay sahipliği hakları donar. Söz konusu paylar toplantı ve karar nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. 389 ile 612 nci madde hükümleri saklıdır*" şeklindedir.

Basit karşılıklı iştirak halinde, kural olarak pay sahipliği haklarının 3/4'ü donar. Bir diğer ifade ile "kısıtlamaya tabi olan şirketin elindeki karşılıklı iştirak konusu paylardan doğan haklar, dörtte bire indirgenecektir⁴²". Bu donma, kural olarak, karşılıklı iştirak durumunda bulunan şirketlerden sadece birisi için uygulanır. Yaptırıma tabi olan şirket, kendisine %25 ve/veya %25 üzerinde iştirak edildiğini "bilmesine" rağmen, pay iktisabı yoluyla karşılıklı iştirak oluşturan diğer şirkettir. İstisnai olarak, her iki şirkete de yaptırım uygulanması söz konusu olabilir⁴³. TTK m. 198'de düzenlenen bildirim

yükümlülüğü, bu noktada önem kazanmaktadır.

A sermaye şirketinin B sermaye şirketinde⁴⁴, %30 pay iktisap ettiği bir durumda, A şirketinin TTK m. 198 uyarınca, B şirketine bir bildirim yapması gerekir. A şirketinin, B şirketine bildirim yapmış olmasına rağmen; B şirketi, A şirketinden %40 oranında pay iktisap ederse, burada basit karşılıklı iştirak söz konusu olur⁴⁵. Basit karşılıklı iştirakin oluşmasının nedeni, TTK m. 197'de karşılıklı iştirak için öngörülen %25 eşliğinin karşılıklı olarak aşılmış olmasıdır.

Basit karşılıklı iştirak oluştuğu için TTK m. 201 f. 1'de düzenlenen, donma yaptırımı gündeme gelir ve bilerek karşılıklı iştirak konumuna girilmesine neden olan B şirketine yaptırım uygulanır. B şirketi, A şirketindeki "iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir; bedelsiz payları edinme hakkı hariç, diğer tüm pay sahipliği hakları donar⁴⁶".

B şirketi, A şirketinde %40 oranında pay sahibi olmasına rağmen, pay sahipliği hakları, TTK m. 201 f. 1 uyarınca ve düzenlemede öngörülen oranda, donma yaptırımına konu olur⁴⁷. Yaptırım, pay sahipliğinden kaynakların hakların %75'nin donması ve %25'nin kullanılabilir durumda olması şeklinde gerçekleşir. Bir diğer ifade ile pay sahipliğinden kaynaklanan haklarının 3/4'ü donacaktır. Geriye kalan 1/4'ü ise donma yaptırımına konu olmayacak ve kullanılabilir olacaktır. Bu nedenle, bu örnekte B şirketi; A şirketinde sahip olduğu payların dörtte birinden, yani %10'dan kaynaklanan pay sahipliği haklarını kullanabilecektir⁴⁸. Buna karşın B şirketinin, A şirketinde sahip olduğu haklardan, donma yaptırımına konu olmayan paylar çıkarıldıktan sonra geriye kalan paylar için, bir başka ifade ile⁴⁹ donma yaptırımına konu olan %30 için pay sahipliğinden kaynaklanana haklar donacaktır ve

³⁸ Gürbüz Usluel, s. 183.

³⁹ Emmerich, Habersack, *Konzernrecht*, s. 78. Ancak Alman hukukunda %25'in eşik olarak aşılması gerektiği unutulmamalıdır.

⁴⁰ Okutan Nilsson, "Karşılıklı İştirak", s. 195.

⁴¹ TTK m. 201, bedelsiz payları edinme hakkını istisna tutmuştur.

⁴² Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁴³ İştirak oluşmasına neden olan payları devreden şirketin, iktisap ettiği kendi paylarını devretmesi durumu buna örnek verilebilir. Nitekim, bu durumda her iki şirket açısından da 'bilme' olgusu vuku bulmuştur.

⁴⁴ İlk olarak her iki şirketin de sermaye şirketi olduğu belirtildikten sonra, örnek boyunca "sermaye şirketi" ifadesi yerine, "şirket" ifadesi kullanılacaktır. Bilindiği üzere, TTK m. 197 uyarınca, karşılıklı iştirak sadece sermaye şirketleri arasında söz konusu olmaktadır. TSY ile sadece topluluk içinde karşılıklı iştirak söz konusu olacağını düzenlemektedir.

⁴⁵ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁴⁶ TTK m. 201 f. 1.

⁴⁷ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁴⁸ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁴⁹ TTK m. 201 f. 1 uyarınca uygulanan yaptırım sebebiyle, bu örnekte %10 donma gerçekleşmiştir. %40'dan %10'un çıkarılması ile %30'a ulaşılmıştır.

kullanılmayacaktır⁵⁰.

Oy hakkında ya da kâr payı hakkında imtiyaz söz konusu ise bu konuda nasıl bir yol izleneceği sorusu gündeme gelecektir. Ancak, burada kanunun lafzından hareket edilerek, bu payların dikkate alınması gerektiği görülmektedir. TTK m. 201'de "toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının" ifadesi kullanılmıştır. Burada bilinçli bir tercih söz konusudur. Bu nedenle, oy hakkında ya da kâr payı hakkında imtiyaz söz konusu ise imtiyaz da dahil olmak üzere şirketin sahip bulunduğu tüm paylardan mütevellit hakları da donmaya konu olacaktır ve şirket "imtiyaz da dahil tüm oylarının ve diğer tüm paylarının sadece dörtte birini kullanacaktır"⁵¹.

Basit karşılıklı iştirak nedeniyle donma yaptırımına konu olan paylar, donma yaptırımın söz konusu olduğu durumlarda toplantı ve nisap sayıları açısından da dikkate alınmayacaktır⁵².

Yukarıda örnek üzerindontoplantı nisabı aşağıdaki şekilde hesaplanabilir. A sermaye şirketinin B sermaye şirketinde⁵³, %30 pay iktisap ettiği bir durumda, A şirketinin TTK m. 198. uyarınca B şirketine bir bildirim yapması gerekir. A şirketinin, B şirketine bildirim yapmış olmasına rağmen; B şirketi A şirketinden %40 oranında pay iktisap ederse, basit karşılıklı iştirak söz konusu olur⁵⁴. Dolayısıyla bilerek karşılıklı iştirak yaratan A şirketine TTK m. 201 f. 1'de öngörülen yaptırımın uygulanması gerekir. A şirketinin toplam 100 adet payı olduğu kabul edilirse⁵⁵ B şirketi A şirketinde 40 adet paya ve 40 adet oya sahip olacaktır. B şirketi her ne kadar 40 adet oya sahip ise de bilerek karşılıklı iştirak yaratması nedeniyle uygulanacak olan yaptırım sonucunda 30 adet oyu donacak ve sadece 10 adet oyunu kullanabilecektir⁵⁶. A şirketinin nisap hesaplamalarına bu durum etki edecektir. Toplamda 100 adet oyu olan şirketin, 30 adet oyu donma yaptırımına tabi olduğu için hesaplamalar

⁵⁰ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁵¹ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁵² Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 202.; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 547.; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 630.

⁵³ İlk olarak her iki şirketin de sermaye şirketi olduğu belirtildikten sonra, örnek boyunca "sermaye şirketi" ifadesi yerine, "şirket" ifadesi kullanılacaktır. Bu tercihin nedeni, metni sadeleştirmektir. Bilindiği üzere, TTK m. 197 uyarınca, karşılıklı iştirak sadece sermaye şirketleri arasında söz konusu olmaktadır. Bu konuda mehaz APOK'dan farklılaşmıştır.

⁵⁴ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 200.

⁵⁵ Herhangi bir imtiyazın olmadığı varsayımı esas alınmıştır.

⁵⁶ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 202.

şirketin toplamda 70 adet oyu varmış gibi yapılacaktır⁵⁷.

B. Nitelikli Karşılıklı İştirak

1. Yasal Düzenleme

Nitelikli karşılıklı iştirakin oluşabilmesi için öncelikle hakimiyetin mevcut olması gerekmektedir. Karşılıklı iştirak durumunda olan şirketlerin arasında aynı zamanda hakimiyet ilişkisi söz konusu ise nitelikli karşılıklı iştirak söz konusu olacaktır^{58 59}. Bir diğer ifade ile karşılıklı olarak birbirlerine iştirak eden şirketlerin birisi hâkim (ana) diğeri bağlı (yavru) şirket ise bu takdirde, nitelikli karşılıklı iştirak söz konusu olacaktır⁶⁰. Hakimiyetin belirlenmesinde TTK m. 195 esas alınacaktır⁶¹.

⁵⁷ Okutan Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 202.

⁵⁸ Alm: qualifizierte wechselseitige Beteiligung

⁵⁹ Detaylı bilgi için bkz Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 540 vd., Okutan Nilsson, *Karşılıklı İştirak*, s. 263.

⁶⁰ Göktürk, "TSY", s. 130.

⁶¹ TTK MADDE 195- (1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

(3) Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir. (4) Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

(5) Şirketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan, bir teşebbüs olması hâlinde de, 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. Hâkim teşebbüs tacir sayılır. Konsolide tablolar hakkındaki hükümler saklıdır.

(6) Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında "yönetim kurulu" terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini

Nitelikli karşılıklı iştirak açısından da ikili bir ayırım yapılmaktadır. Nitelikli karşılıklı iştirak halinde; tek taraflı hakimiyet söz konusu ise “tek taraflı nitelikli karşılıklı iştirak”, hakimiyet karşılıklı ise, bir diğer ifade ile her iki şirket de birbirine hâkim ise bu takdirde “çift taraflı nitelikli karşılıklı iştirak” söz konusu olacaktır⁶².

Basit karşılıklı iştirak durumunun tespiti açısından, eşik bazında bir değerlendirme yeterli iken, nitelikli karşılıklı iştirak açısından bu tespit daha karmaşık bir yapı olan hakimiyetin tespiti olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtmek gerekir ki bazı durumlarda iştirak oranı %25 ile %50 arasında olsa da hakimiyet kurulmuşsa, bu durum nitelikli karşılıklı iştirak olarak kabul edilecektir⁶³.

Hakimiyet; fiili hakimiyet ya da sözleşmesel hakimiyet⁶⁴ olarak karşımıza çıkmaktadır. Herhangi bir hakimiyet sözleşmesi bulunmaksızın sadece TTK m. 195’te öngörülen şartların oluşmasıyla oluşan hakimiyet, fiili hakimiyet olarak adlandırılmaktadır.

Bir hakimiyet sözleşmesinin yapılması halinde, sözleşmesel hakimiyet söz konusu olacaktır⁶⁵. Hakimiyet sözleşmesine ilişkin TTK’de herhangi bir tanım bulunmamaktadır. Hakimiyet sözleşmelerine ilişkin düzenleme TTK m. 198 f. 3’te yer almaktadır. İlgili hüküm, “*Hâkimiyet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için bu sözleşmenin ticaret siciline tescil ve ilanı şarttır. Sözleşmenin geçersizliği, bu Kanun ile diğer kanunlardaki şirketler topluluğuna dair yükümlülüklerle ve sorumluluklara ilişkin hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.*” şeklindedir. Düzenleme bir tanım getirmemekte, sadece bir geçerlilik şartı getirmekte ve ticaret siciline tescil ve ilan edilmeyen hakimiyet sözleşmelerini geçersiz saymakta ancak geçersizliğin sorumsuzluk anlamına gelmeyeceğini hüküm altına almaktadır.

Kanuni düzenleme ile sınırları çizilmeyen hatta tanımı yapılmayan

ifade eder.

⁶² Benzer bir sınıflandırma mehzar kanunda da söz konusudur. Detaylı bilgi için bkz. Emmerich, Habersack, *Konzernrecht*, s. 74. Sınıflandırma için ayrıca bkz: Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 259; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s.740 vd.

⁶³ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 195.

⁶⁴ Hakimiyet sözleşmeleri için detaylı bilgi için bkz. Mehmet Çelebi Can, *Hakimiyet Sözleşmesi (Anonim Şirketlerden Oluşan Şirketler Topluluğu Bakımından)*, Adalet Yayınevi, 2020, s 89 vd.

⁶⁵ Can, s. 89-91.

hakimiyet sözleşmeleri için TSY m. 106 ile kapsamlı bir düzenleme getirilmektedir. Normlar hiyerarşisi karşısında düzenlemenin kanun yerine yönetmelik ile getirilmesi mümkün değildir. TSY m. 106 f. 1 hakimiyet sözleşmeleri için bir tanım getirmektedir, düzenlenme uyarınca hakimiyet sözleşmesi “... *aralarında doğrudan veya dolaylı iştirak ilişkisi bulunmayan, bulunsa bile bu ilişkiden bağımsız ve soyutlanmış bir şekilde taraflardan birinin, sermaye şirketi olan diğerinin yönetim organına hiçbir şarta bağlı olmadan talimat verme yetkisini içeren ...*”⁶⁶ sözleşmeler olarak tanımlanmıştır.

2. Nitelikli Karşılıklı İştirake Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Nitelikli karşılıklı iştirak halinde, TTK m. 201 f. 1’de düzenlenen yaptırımlar uygulanmaz⁶⁷. Bu durum, nitelikli karşılıklı iştirakin yaptırımsız bırakılmasının değil, aksine risklerin daha fazla olması nedeniyle daha ağır yaptırımlara tabi tutulmak istenmesinin bir sonucudur⁶⁹.

TTK m. 197 anlamında karşılıklı iştirak oluşturan şirketler arasında aynı zamanda hakimiyet de söz konusu ise artık yaptırım olarak TTK m. 201 f. 1 yaptırımı değil, hâkim ve yavru şirket arasında uygulanan yaptırımlar uygulanacaktır. Nitelikli iştirakte hakimiyet söz konusu olduğu için artık bağlı ve hâkim şirket söz konusudur⁷⁰.

TTK m. 201. f. 1, TTK m. 389 hükmünü saklı tutmuştur. Saklı tutulan bu

⁶⁶ TSY m. 106 f. 1.

⁶⁷ TTK m. 201 yasa yapma tekniği açısından öğretide eleştirilmektedir. TTK m. 201 f. 1, 3/4 donma yaptırımını getirmekle beraber m. 389. ve m. 612. düzenlemelerini saklı tutmuştur. Ancak m. 201 f. 2 ile “*birinci fıkrada öngörülen sınırlama, bağlı şirketin hâkim şirketin paylarını iktisap etmesi veya her iki şirketin birbirlerine hâkim olması hâlinde uygulanmaz*” düzenlemesini getirmiştir. Maddenin bu şekilde kaleme alınışının m. 389 ve m. 612’nin uygulamasını devre dışı bıraktığı ileri sürülebilir ancak böyle bir yorum düzenlemenin ruhu ile bağdaşmayacak ve hukuken kabulü mümkün olmayan bir sonuç doğuracaktır. Daha kapsamlı bir yoğunlaşmanın yaptırımsız bırakılması mümkün değildir. Benzer yönde tespit için bkz. Göktürk, “TSY”, s. 130.

⁶⁸ Alman mevzuatında da benzer bir ayırım söz konusudur. Basit karşılıklı iştirake bağlanan sonuçlar APOK m. 328’de düzenlenmektedir. Karşılıklı katılmaları düzenleyen APOK 19, 4. fıkrası ile bir düzenleme getirmekte ve basit karşılıklı iştirak düzenleyen APOK m. 328’in, nitelikli karşılıklı iştirak için uygulanmayacağını düzenlemektedir. APOK m. 328: “*§ 328 ist auf Unternehmen, die nach Absatz 2 oder 3 herrschende oder abhängige Unternehmen sind, nicht anzuwenden.*”

⁶⁹ Nilsson, *Şirketler Topluluğu Hukuku*, s. 208; Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263; Göktürk, “TSY”, s. 130, dipnot 80.

⁷⁰ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 259; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s.742.

hüküm, “Şirketin iktisap ettiği kendi payları ile yavru şirket tarafından iktisap edilen ana şirketin payları, ana şirketin genel kurulunun toplantı nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bedelsiz payların iktisabı hariç, şirketin devraldığı kendi payları hiçbir pay sahipliği hakkı vermez. Yavru şirketin iktisap ettiği ana şirket paylarına ait oy hakları ile buna bağlı haklar donar.” şeklindedir.

Okutan; “şirketin kendi payını taahhüt ve iktisabı⁷¹”, hakimiyete ilişkin sorumluluğu düzenleyen TTK m. 202 vd⁷², bilgi alma⁷³, raporlama⁷⁴ ve denetim⁷⁵ ilişkin düzenlemelerin de nitelikli karşılıklı iştirake uygulanacak hükümler olduğunu ifade etmektedir⁷⁶.

III. BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TTK ile sermayenin korunması, alacaklıların korunması ve pay sahiplerinin korunması amacıyla birtakım tedbirler getirilmiştir. Donma yaptırımı buna bir örnektir. Kapsamları ve uygulama alanları farklılık göstermekle birlikte, donma yaptırımı farklı düzenlemelerde karşımıza çıkmaktadır. Şirket sermayesinde belli eşiklere ulaşılması ya da bu eşiklerin altına inilmesi halinde bildirim yükümlülüğünü düzenleyen TTK m. 198 f. 2⁷⁷, basit karşılıklı iştirakin hukuki sonucunu düzenleyen TTK m. 201 f.1, anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesi ve yavru şirketin ana şirketin paylarını iktisap etmesi halinde hakların kullanılmasını düzenleyen TTK m. 389 ile limited şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabını düzenleyen TTK m. 612. f.4⁷⁸, donma yaptırımının örnekleridir. Bildirim yükümlülüğünü düzenleyen TTK m. 198, özellikle basit karşılıklı iştirak uygulaması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada TTK m. 198 düzenlemesi, “bildirim”⁷⁹, “tescil ve ilan yükümlülüğü” ile “internet sitesinde yayımlama” olmak üzere üç ayrı başlık altına incelenecektir.

⁷¹ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷² Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷³ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷⁴ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷⁵ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷⁶ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 263.

⁷⁷ Ayrıca bkz Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 107.

⁷⁸ Bu çalışmanın kapsamı, anonim şirketlerle sınırlı tutulmuştur.

⁷⁹ Gerekçe TTK m. 198.

A. Bildirim

1. Basit Karşılıklı İştirak Bakımından Bildirim Yükümlülüğünün Önemi

Basit karşılıklı iştirakin hukuki sonucu TTK m. 201 f. 1’de düzenlenmektedir. “Bilerek” basit karşılıklı iştirak yaratan şirkete donma yaptırımı uygulanacaktır. Donma, kural olarak sadece tek bir şirket için uygulanır⁸⁰. İstisnai olarak her iki şirketin de TTK m. 201 yaptırımına tabi olması söz konusu olabilir⁸¹. Örneğin, A şirketi, B şirketinde %30 oranında pay sahibi iken; B şirketi, A şirketinde pay iktisap ederek, %24 oranında pay sahibi olursa, teknik olarak karşılıklı iştirak doğmayacak ve TTK m. 201 anlamında bir yaptırım söz konusu olmayacaktır. Ancak A şirketi daha önce B şirketinin kendisinde pay sahibi olduğunu bilmesine rağmen; daha önce TTK m. 379 kapsamında ve sınırları dahilinde iktisap etmiş olduğu %5 kendi payını, B şirketine devrederse; B şirketinin, A şirketindeki pay sahipliği oranı, %29’a yükselecektir. Bu iktisap ile birlikte A şirketi, B şirketinde %30 oranında pay sahibi iken; B şirketi de A şirketinde %29 oranında pay sahibi olacaktır. Böylelikle karşılıklı olarak %25 eşiği aşılmış olacaktır. Hakimiyetin söz konusu olmaması halinde, basit karşılıklı iştirak gündeme gelecektir. Ancak bu senaryoda karşılıklı iştiraki görünürde B şirketi yaratmakla birlikte; fiiliyatta A ve B birlikte yaratmaktadır. Böyle bir senaryoda karşılıklı iştiraki birlikte yaratan her iki şirkete de karşılıklı iştirak yaptırımı uygulanması gerekmektedir. Okutan, bizzat kendi payını devretmek suretiyle karşılıklı iştirakin oluşumuna fiilen katılan şirkete de yaptırım uygulanması gerektiği ve bu suretle her iki şirketin de bahsi geçen donma yaptırımına tabi tutulması gerektiğini savunmaktadır⁸².

Alman hukukunda da karşılıklı iştirak halinde, donma yaptırımının sadece bilerek karşılıklı iştirak oluşturan şirkete uygulanacağı ancak birinci şirketin bildirim yükümlülüğü yerine getirmiş olması gerektiği ifade edilmektedir⁸³. İlk bildirim yapanın, daha sonra oluşsa dahi, karşılıklı iştirak için öngörülen donma yaptırımından kurtulmuş olacağı ifade edilmektedir⁸⁴. Aynı şekilde, %25 üzeri iktisabını bildirmeyen işletmenin, bildirim yükümlülüğünü ihlaline

⁸⁰ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 542.

⁸¹ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁸² Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261, dipnot 20.

⁸³ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁸⁴ Emmerich / Habersack, *Konzernrecht*, s. 80. Türk hukuku açısından bkz. TTK m. 198.

ilişkin yaptırımı da tabi olacağı ifade edilmektedir⁸⁵. Alman hukukunda, iktisabın bildirilmemesi halinde, ikinci iktisabı iyiniyetli gerçekleştirenin korunacağı ve karşılıklı iştirak nedeniyle donma yaptırımına tabi tutulmayacağı benimsenmiştir⁸⁶. Okutan, Alman hukukunda da her iki şirketin yaptırımı tabi tutulmamasının dayanağının, hukuk güvenliği olduğunu, bu nedenle bilerek pay iktisabı ile karşılıklı iştirak oluşturan ya da pay iktisabı halinde gerekli bildirimde bulunmayarak bir başka şirketin bilmeksizin karşılıklı iştirak yaratmasına neden olan şirkete, yaptırım getirildiğini ifade etmektedir⁸⁷. Aynı şekilde yaptırım ile hem karşılıklı iştiraki caydırmak hem de oluşmuş bulunan karşılıklı iştirakin muhtemel tehlikelerinin önüne geçilmek istenmektedir⁸⁸.

Türk hukuku açısından TTK m. 198’de düzenlenen eşikler arasında, karşılıklı iştirak açısından önem arz eden oranların %25 ve %50’nin olduğu görülmektedir⁸⁹. %25 basit karşılıklı iştirakin oluşumu, %50 ise hakimiyete karine teşkil ettiği için TTK m. 198’in karşılıklı iştirak açısından önemli bir yeri bulunmaktadır⁹⁰.

TTK m. 198, karşılıklı iştirak açısından şeffaflık sağlamaktadır. Karşılıklı iştirak bağlamında düşünüldüğünde, bir sermaye şirketi başka bir sermaye şirketinin, doğrudan ya da dolaylı olarak kanunda belirtilen oranlarında pay sahibi olduğunda ya da pay sahipliğinde bu oranları yitirdiğinde, TK 198 doğrultusunda bildirimde bulunacaktır⁹¹. Kendisine iştirak edildiğini öğrenen sermaye şirketi de geleceğe ilişkin projeksiyonlarına bu doğrultuda gerçekleştirecek ve planlama yapacaktır.

TTK m. 198’in kapsamına giren bir iktisap gerçekleştirildiğinde, öngörülen bildirim ilgili şirket tarafından yerine getirilmezse, pay iktisabı neticesinde elde edilen haklar donacaktır⁹². Bildirim yapılması ile beraber bildirim yapılmamasına bağlı donma, ortadan kalkacaktır. Buradaki donma yaptırımı geçici bir donmadır. Yaptırım, bildirim gerçekleştirilmesini ve

⁸⁵ Emmerich / Habersack, *Konzernrecht*, s. 80.

⁸⁶ Emmerich / Habersack, *Konzernrecht*, s. 81.

⁸⁷ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁸⁸ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁸⁹ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁹⁰ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 261.

⁹¹ Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 262.

⁹² Okutan Nilsson, “Karşılıklı İştirak”, s. 262; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 745.

şeffaflık teminini hedeflemektedir.

2. Bildirimin Bir İstisna Olma(ma)sı Durumu

Pay ve senetlerin devri konusunda TTK’de serbestlik esas alınmıştır^{93 94}. Anonim şirketlerde paylar; hamiline ya da nama yazılı olarak düzenlenebilir. Paylar senet düzenlenmiş, ilmühaber çıkartılmış ya da çıplak pay olarak karşımıza çıkmaktadır. Hamiline yazılı payların bedelleri tamamen ödenmedikçe, pay senedi çıkarılamaz. Hamiline yazılı payların devri kural olarak⁹⁵ herhangi bir sınırlamaya ya da bildirim tabi değildir. Nitekim hamiline yazılı paylar açısından, bir bağlam düzenlemesi yapılması; hamiline yazılı olma vasfı ile de bağdaşmamaktadır görüşü savunulmaktadır⁹⁶.

7262 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikten önce, halka kapalı anonim şirketlerde, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, zilyetliğin devri ile gerçekleşmekteydi. Bu düzenleme, uygulamada tedavül kolaylığı sağlıyordu. Hamiline yazılı senetler; anonimlik⁹⁷, rehin kolaylığı⁹⁸ ve vergi⁹⁹ nedeniyle tercih edilmektedir. Ancak, bu özelliklerin kötüye kullanımı; terör finansmanı ve kara para aklama için bir araç haline gelmesi, devletleri bu konuda düzelemeye yapmaya yöneltmiştir^{100 101}.

31/12/2020 tarih ve 31351 (5. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, hamile yazılı senetlerin bastırılması ve devri

⁹³ Zühtü Aytaç, “İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Pay Edinimlerinde Bildirim Yükümlülüğüne İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Konunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, 2016, s. 83.

⁹⁴ Halka kapalı anonim şirketlerde hamiline yazılı hisse senetlerinin devrine ilişkin getirilen Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirim ile bu konudaki kanun koyucu tercihinde bir değişiklik yaşandığı söylenebilir.

⁹⁵ Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 84.

⁹⁶ Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 83.

⁹⁷ Ethem Kara, “Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devrinde Halka Kapalı Anonim Şirketler Açısından 7262 Sayılı Kanunla FEGG Tavsiyesi Doğrultusunda Yapılan Değişiklikler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 16(184), 2021, s. 2322.

⁹⁸ Kara, s. 2322.

⁹⁹ Kara, s. 2322.

¹⁰⁰ Kara, s. 2322.

¹⁰¹ İsviçre hukukuna ilişkin detaylı bir inceleme için bkz. Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”.

ile ilgili önemli bir değişik getirmektedir¹⁰². Bu düzeleme, dünyada devam etmekte olan mevzuat ve sistem değişikliğinin, Türk hukukundaki yansıması olarak nitelendirilebilir. Halka kapalı anonim şirketlerde, hamiline yazılı hisse senetlerin devrine ilişkin düzenleme ve sınırlama, TTK m. 489 ile getirilmiştir. İlgili madde düzenlemesi ile halka kapalı anonim şirkette hamiline yazılı pay senedinin devrinde; devrin, şirkete ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için zilyetliğinin geçirilmesinin yanı sıra, Merkezi Kayıt Kuruluşuna (“MKK”) bildirim yapılması da zorunlu hale getirilmiştir¹⁰³. İlgili bildirim yapılmasına bir hukuki sonuç bağlanmış ve gerekli bildirim yapılınca kadar, paya bağlı hakların kullanılmayacağı hüküm altına alınmıştır. MMK’ya bildirim yapılmaması halinde, “devralanın paya bağlı hakları donar¹⁰⁴”.

Kural olarak, nama yazılı payların devri de serbestlik ilkesine tabidir. Ancak TTK m. 490 ve devamında düzenlenen ve nama yazılı paylar açısından öngörülen bağlam hükümleri, anonim şirketlerde pay devirlerinin serbestliği ilkesinin bir istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁵. Anonim şirketlerde nama yazılı paylar için öngörülen bağlamın amacı; anonim şirketi, pay sahibini ve alacaklıları korumaktır¹⁰⁶.

Anonim şirketlerde, kural olarak, pay devrinin bildirimine ilişkin bir zorunluluk söz konusu değildir ancak, TTK m. 198 bu kurala bir istisna getirmektedir. %5, %10, %25, %33, %50, %67 ve %100 eşiklerinin aşılması ya da bu eşiklerin altına düşülmesi halinde, bildirim yükümlülüğü ile tescil ve ilan yükümlülüğü getirilmektedir. Yükümlülükler aykırı davranmanın sonucu ise TTK m. 198 f. 2¹⁰⁷ ile düzenlenmekte ve sair paylara ilişkin olarak

¹⁰² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 2216.

¹⁰³ TTK m. 489 f. 1: “Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle hüküm ifade eder. Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde bulunulmaması hâlinde, hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, bu Kanundan doğan paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapılınca kadar kullanamaz.”

¹⁰⁴ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 2218.

¹⁰⁵ Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 83.

¹⁰⁶ Ünal Tekinalp, *Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları*, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 25.

¹⁰⁷ TTK m. 198 f. 2 “Birinci fıkrada öngörülen bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donar. Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesine dair diğer hukuki sonuçlara ilişkin hükümler saklıdır.”

oy hakkı da dahil olmak üzere tüm hakların donacağı ifade edilmektedir¹⁰⁸. Bildirime ilişkin diğer bir düzenleme ise TSY m. 107¹⁰⁹ ile getirilmektedir. TSY düzenlemesi, bildirim yükümlülüğünün uygulama alanını da şirketler topluluğu ile sınırlamakta ve teşebbüs ya da ticaret şirketinin bir şirketler topluluğuna dahil olması halinde de bildirim yükümlülüğünün doğacağını belirtmektedir¹¹⁰.

3. Genel Olarak Bildirim Yükümlülüğü

Bildirim yükümlülüğü sadece Türk hukukunda değil, Alman hukukunda¹¹¹ ve İsviçre hukukunda¹¹³ da karşımıza çıkmaktadır. TTK m. 198¹¹⁴ ile getirilen düzenleme; farklı alanlara ilişkin düzenlemeleri içinde

¹⁰⁸ TTK m. 198’de düzenlenen yükümlüğe uyulmamasının hukuki sonucunun tüm hakların donması olması doktrinde eleştirilmektedir. Bkz: Kadir Baş, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanununun m. 198 Uyarınca Bildirim Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğe Aykırılığın Sonuçları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 36(1), 2020, s. 59.

¹⁰⁹ Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 107 f.1: “Bir teşebbüs veya bir ticaret şirketi; bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmi beşini, otuz üçünü, ellisini, altmış yedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelerin altına düştüğü takdirde; teşebbüs veya ticaret şirketi, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve Kanun ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirir.”

¹¹⁰ TSY m. 107 f. 2.

¹¹¹ Türk hukukunda, TTK m. 198’de farklı eşikler öngörülmüş ve bu suretle birden fazla tetikleyici düzenlenmiştir. Oysa Alman hukukunda öngörülen tek eşik %25’tir.

¹¹² Emmerich/ Habersack, *Konzernrecht*, s. 80. Yazarlar %25’i aşan karşılıklı katılmalarda bildirim yükümlülüğünün önemine vurgu yapmaktadırlar. Düzenlemenin amacının, bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesiyle birlikte, ikinci şirketin artık karşılıklı iştirak söz konusu olacağını öngörebileceği, buna rağmen iktisap gerçekleştirirse bunun yaptırıma tabi tutulması ifade edilmektedir.

¹¹³ İsviçre hukukunda öngörülen sistem karmaşık bir sistemdir. Bildirim yükümlülüğüne ilişkin düzenleme yapılmasının temel nedenlerinden biri kara paranın aklanması ve terörle mücadele edilmesidir. Detaylı bilgi için bkz. Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 57-79.

¹¹⁴ TTK m. 198 düzenlemesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“(1) Bir teşebbüs, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmi beşini, otuz üçünü, ellisini, altmış yedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelerin altına düştüğü takdirde; teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve bu Kanun ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirir. Payların yukarıda belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılması, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanır ve sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edilir. Payların yüzdelerinin hesaplanmasında 196 ncı madde uygulanır. Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili

barındırmaktadır. Madde;

- Bir sermaye şirketindeki pay iktisabı, doğrudan ya da dolaylı olarak; belirli eşikleri aşan ya da bu eşiklerin altına inen teşebbüse^{115 116}, ilgili şirkete bildirim yükümlülüğü getirmektedir. Bu eşikler; %5¹¹⁷, %10, %20, %33, %50, %67 ve %100 olarak belirlenmiştir. (TTK m. 198 f. 1 c. 1)

- Bahse konu eşiklere ulaşan pay iktisabı ya da pay elden çıkartılması halinde, işlem yapan kişiye ilgili makamlara bildirim yükümlülüğü getirmektedir. Gerekçede SPK, BDDK, RK kurumu örnek olarak gösterilmiştir. (TTK m. 198 f. 1 c. 1)

- Bildirimlerin, işlemlerin tamamlanmasını takip eden 10 günlük süre içinde yapılması gerektiğini düzenlemektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 1)

- İktisap ve elden çıkarmanın, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanacağını düzenlemektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 3)

- Pay hesaplamalarının, TTK m. 196 uyarınca yapılacağını düzenlemektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 2)

- İktisap ve elden çıkarmanın, internet sitesinde yayımlanacağını

düzenlemektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 3)¹¹⁸

- Yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin hem kendilerine hem de eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına; gerek doğrudan bu şahısların gerekse bu şahısların sermayesinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin, sermaye şirketindeki iktisap ya da elden çıkarmalarını bildirmeleri gerektiğini düzenlemektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 4)

- Bildirimin, yazılı olarak yapılacağı düzenlenmektedir¹¹⁹. (TTK m. 198 f. 1 c. 5)

- Yapılan bildirim ticaret sicile tescil ve ilan edeceği düzenlenmektedir. (TTK m. 198 f. 1 c. 5)

- Bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donacağına ilişkin bir yaptırım öngörülmüştür¹²⁰. Diğer hukuki sonuçlara ilişkin durumlar saklı tutulmuştur. (TTK m. 198 f. 2)

- TTK'de tanımlanmayan hakimiyet sözleşmesinin yazılı olarak yapılacağını düzenlemiş ve bu suretle hakimiyet sözleşmeleri için yazılı olma, geçerlik şartı olarak düzenlenmiştir. Hakimiyet sözleşmeleri için tescil ve ilan da geçerlik şartı olarak öngörülmüştür. Ancak sözleşmenin geçersiz olmasının, hakimiyet sözleşmesi açısından yükümlülükleri ve sorumlulukları ortadan kaldırmayacağı hüküm altına alınmıştır. (TTK m. 198 f. 3)

Madde gerekçesinde TTK m. 198'de belirlenen eşiklerin; “azlık hakları”, “karşılıklı katılma sınırları”, “hakimiyet karinesi”, “önleyici azlık” ve “203’üncü maddedeki tam hakimiyet olgusu” göz önünde bulundurularak belirlendiği ifade edilmektedir.¹²¹ Bildirim sadece eşığı aşan payları değil, ilgilinin tüm paylarını kapsamaktadır¹²². Bildirim yükümlülüğünün daha

olarak bildirimde bulunurlar. Bildirimler yazılı şekilde yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan olur.

(2) Birinci fıkrada öngörülen bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donar. Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesine dair diğer hukuki sonuçlara ilişkin hükümler saklıdır.

(3) Hakimiyet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için bu sözleşmenin ticaret siciline tescil ve ilanı şarttır. Sözleşmenin geçersizliği, bu Kanun ile diğer kanunlardaki şirketler topluluğuna dair yükümlülüklerle ve sorumluluklara ilişkin hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.”

¹¹⁵ TTK m. 198’in gerekçesinde, düzenlemede “teşebbüs” ifadesine yer verilmesinin nedeninin hem daha geniş kapsamlı olması hem de hakimiyeti düzenleyen TTK m. 195 ve diğer ilgili maddelerde, bu kavramın tercih edilmesi olduğu ifade edilmektedir.

¹¹⁶ Kendigelen, “teşebbüs” kavramının kullanılmasını eleştirmektedir. Bu yönde bir tercihin, gerçek kişiyi de kapsayacak bir genişlikte olduğu ve hatta topluluk dışında da uygulama alanı bulacağını ifade etmektedir. Arzu edilen durumun bu olmaması halinde dahi madde hükmünün lafzı karşısında aksi bir yorumun mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Detaylı bilgi için bkz. . Kendigelen, s. 179. Yayından sonra yayımlanan TSY m. 107 f. 2, bildirim yükümlülüğünün uygulama alanını daraltmış ve şirketler topluluğuna özgülemiştir.

¹¹⁷ TTK m. 198’in gerekçesinde, düzenlemede %5’e yer verilmesinin nedeninin, %5’in halka açık şirketlerde azınlığı temsil etmesi olduğu ifade edilmektedir.

¹¹⁸ Ayrıca bkz. TTK m. 1524.

¹¹⁹ Yazılılık yaptırımı açısından madde bazında bir geçerlik şartı öngörülmemiştir.

¹²⁰ Kendigelen, düzenlemede oy hakkı dahil tüm pay sahipliği haklarına donma yaptırım öngörülmesine rağmen, gerekçede donma yaptırımının sadece oy hakkı için söz konusu olduğu yönündeki ifadeye dikkat çekmektedir. Gerekçede kullanılan ifade, “bildirmemenin sonucu oy hakkının kullanılmaması” şeklindedir. Yazar oy hakkı dışında kalan hakların donmasının haklı bir gerekçesi olmadığını ve uygulamada hak kayıplarına yol açacağını düşündüğünü ifade etmektedir. Bkz. Kendigelen, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, s. 179.

¹²¹ Gerekçe TTK m. 198.

¹²² Gerekçe TTK m. 198.

sonra yapılması halinde, donma hali ortadan kalkacaktır¹²³.

TSY m. 107 f. 3, dolaylı yoldan eşiklerin aşılması ve birden çok kişi için bildirim yükümlülüğü doğması halinde, bu bildirim ilgililerden herhangi biri tarafından ve herkes adına yapılabileceğini ifade etmektedir.

4. TTK m. 198 Uyarınca Bildirim Yapmamanın Hukuki Sonucu

TTK m. 198 ile öngörülen bildirim ve tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde, donma yaptırımı söz konusu olacaktır ve ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donacaktır.

5. Bildirim İçin Öngörülen Süre

TTK m. 198 f. 1 ve TSY m. 107 f. 5, ilgilinin şirkete yapacağı bildirim için 10 günlük bir süre öngörmüştür¹²⁴. Madde gerekçesinde 10 günlük sürenin; pay sahipliği sıfatının kazanılması ile değil, payın iktisabı ile başlayacağı ifade edilmiştir¹²⁵.

6. Yazılı Bildirim

Bildirim yazılı olarak yapılacağı hem TTK m. 198 hem de TSY m. 107 ile belirtilmekte ise de bildirim içeriği¹²⁶ ve yapılaş şekli konusunda, mevcut düzenlemeler suskundur. Bir diğer ifade ile pay değişikliğine ilişkin bildirim ‘yazılı’ olarak yapılması gerektiğini açıkça hüküm altına almaktadır ancak bu yazılı şeklin niteliğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

TTK m. 18 f. 3, “*tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır*” düzenlemesini getirmektedir. Ancak bu düzenleme ile getirilen şekil şartının, düzenlemede

¹²³ Kendigelen, s. 172.

¹²⁴ Veliye Yanlı / Gül Okutan Nilsson, “Türk Ticaret Kanunu’nun 198. Maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi”, *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 776. Yazarlar, tescil ve ilan yükümlüsü konusunda da kanunun sessiz kaldığı görüşündedir.

¹²⁵ Baş, s. 77.

¹²⁶ Benzer yönde tespit için bkz. Baş, s.81.

sayılan haller¹²⁷ ile sınırlı olduğunun kabulü gerekir¹²⁸. Dolayısıyla, bildirim yazılı olmak şartıyla herhangi bir vasıta ile yapılabilir. Bildirim; iadeli taahhütlü bir gönderi, telgraf, noter ya da güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile gönderilebileceği¹²⁹ ya da yazılı diğer bir usulde yapılabileceği ileri sürülebilir. Ancak TTK m. 198 ile düzenlenen yükümlülüğünün ihlali halinde hem TTK m. 198 anlamında hem de TTK m. 201 anlamında bir donma gündeme geleceği için ispat önem arz etmektedir.

Bildirim ispatı, bildirim yapılması kadar önem arz etmektedir. Aytaç’ın İsviçre hukuku açısından yaptığı benzer yöndeki değerlendirmesinde de bu hususa dikkat çekilmektedir¹³⁰. Yazar İsviçre hukukuna ilişkin değerlendirmesinde, “*Bildirim şekli konusunda Kanun’da bir düzenleme bulunmamakla birlikte, bildirim genelde yazılı veya sözlü¹³¹ şekilde veya elektronik ortamda yapılabileceği kabul edilmektedir. Bildirime ağır sonuçlar bağlandığı için herhalde kanıtlanması mümkün bir yöntemle bildirim yapılmasında yarar vardır.*” ifadesini kullanmaktadır. Bu çalışmada, bildirim şekillerinin avantaj ve dezavantajları kısa bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

a. Bildirimin İadeli Taahhütlü Gönderi ile Yapılması

PTT aracılığı ile gönderilen iadeli taahhütlü bir gönderide, bir gönderinin gönderildiğinin ispatı mümkün iken, gönderinin içeriğinin ispatı mümkün değildir. Bu nedenle, TTK m. 198’de düzenlenen bildirim yükümlülüğünün, iadeli taahhütlü bir gönderi ile gönderilmesi pratikte içeriğin ispatı açısından sorun yaratacaktır¹³². Bu nedenle tercih edilmemektedir.

¹²⁷ Diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar

¹²⁸ Hanife Dirikkan, “Tacirler Arası İhbar ve İhtarlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4, 2002, < https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46868/587667#article_cite > Erişim Tarih 10 Kasım 2022, s. 106.

¹²⁹ Bkz. TTK m. 18 f. 3: “Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.”

¹³⁰ Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 68.

¹³¹ İsviçre hukuku açısından yapılan bir değerlendirmedir. Türk hukuku açısından, bildirim yazılı yapılması zorunludur.

¹³² Bu gönderi türünde içeriğin ispatının mümkün olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. Dirikkan, s. 65.

b. Bildirimin Telgraf ile Yapılması

TTK m. 198’de yer alan bildirimin telgraf ile yapılması mümkündür ancak günümüzde uygulama alanı olduğunu düşünmemekteyiz. Bu yöntemde hem içeriğin hem de teslimin ispatı mümkündür. Telgrafi alan kişi, yetki kişi değilse geçerliliği de sorgulanacaktır.

c. Bildirimin Noter Kanalıyla Yapılması

Türk uygulamasında ihtar, ihbar ve bildirimlerde sıklıkla gönderinin, noter aracılığı ile gönderildiği bilinmektedir. Gerçekten hem içeriğin ispatı hem gönderinin takibi hem de tebliğ şerhi alınabilmesi açısından, bildirinin noter kanalıyla yapılması oldukça pratik ve tercih edilen bir yöntemdir.

7102 sayılı Tebligat Kanunu’nun Elektronik Tebligat madde başlıklı 7/a maddesi uyarınca; kanunla kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk kişilerine elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur. Dolayısıyla, anonim ve limited şirketler açısından da elektronik tebligat zorunluluğu bulunmaktadır. Sair düzenleme nedeniyle uygulamada şirketlere, resen elektronik tebligat adresi tahsis edildiği, hatta bu elektronik tebligat adreslerinin şirketlerin Mersis sorgu ekranında yer aldığı ancak şirketler tarafından gerekli aktivasyon işlemleri yapılmadığı için elektronik tebligat adreslerinin âtıl durumda olduğu ve tebligata elverişli olmadığı bilinmektedir. Elektronik tebligat adresi bulunmayan ya da elektronik tebligat adresi bulunmakla beraber bu adrese tebligat yapılması mümkün olmayan anonim ve limited şirketlere hangi vasıta ile tebligat yapılacağı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır¹³³.

7/A maddesinin 3. fıkrası, elektronik tebligat yapılmasının mümkün olmaması durumunda tebligat kanunda belirlenen diğer usuller ile tebligat yapılacağını hüküm altına almaktadır. Nitekim Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bir kararında mevcut mevzuat hükmüne vurgu yapılmıştır. Yargıtay;

“...Tebligat Kanununun 7/a maddesine göre tüm özel hukuk tüzel kişilerine elektronik yolla tebligat yapılması zorunlu olup anılan hükme rağmen elektronik yolla tebligat yapılamaması hâlinde Kanunda belirtilen diğer usulleriyle tebligat yapılacağı düzenlenmiştir.

¹³³ Tebligat Kanunu’nun 7/A maddesinde, baro levhasına yazılı avukatlar da tıpkı şirketler gibi kendisine elektronik yolla yapılması zorunlu olan kişiler arasında sayılmaktadır. Elektronik tebligat adresi olmayan avukatlar için mevzuat içerisinde ya da uygulama ile getirilmiş bir çözüm bulunmamaktadır. Bu nedenle, benzer bir problemin uygulamada çözüm beklediğini söylemek mümkündür.

...

Davalı taraf tüzel kişi olup, öncelikle tebligata elverişli bir elektronik adresi varsa bu adrese, aksi takdirde Ticaret Sicil Memurluğu kayıtlarında mevcut merkez adresine tebligat yapılması gerekirken, mahkemece mağaza adresine tebligat yapılması hatalıdır. ...¹³⁴” yönünde hüküm kurmuştur.

TTK m. 198 kapsamında yapılan bildirimin noter kanalıyla yapılacak olması halinde, öncelikle şirkete ait tebligata elverişli bir elektronik tebligat adresi bulunup bulunmadığı noter tarafından araştırılmalıdır. Bulunması halinde, Tebligat Kanunu’nun Elektronik 7/a maddesinin açık düzenlemesi uyarınca, elektronik tebligat adresine tebligat gönderilmelidir. Aynı madde uyarınca¹³⁵, elektronik yolla gönderilen tebligat, şirketin elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacaktır¹³⁶.

¹³⁴ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi’nin 2021/10553 E., 2021/14959 K. ve 26/10/2021 tarihli kararı. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.11.2022

¹³⁵ 7102 sayılı Tebligat Kanunu m. 7/a f. 4: “Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.”

¹³⁶ Tebligatın hiç açılmamış olması halinde, gönderimi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak, tebligatın yasal olarak tebliğ edilmiş sayılacağı, gönderimi takip eden beşinci günün sonundan önce açılmış olması halinde, tebligatın ne zaman yapılmış sayılacağı uygulamada tereddüt yaratmıştır. Yargıtay’ın farklı daireleri tarafından farklı yönde kararlar verilmiştir. Şu an için yerleşik uygulamanın, tebligatın alıcısı tarafından açılıp açılmaksızın gönderimi takip eden beşinci günün sonunda tebliğ edildiği yönünde genel bir kabul ve yargı uygulaması mevcuttur. Kanunun açık düzenlemesi karşısında bu yönde bir kabulün mümkün olmadığı, tebligatın alıcısı tarafından açılıp açılmadığına bakılmaksızın; elektronik tebligatın, elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacağı görüşündeyiz.

Benzer yönde görüş için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 2020/547 E., 2020/924 K. numaralı ve 24/11/2020 tarihli kararı: “Görüldüğü üzere, 7201 sayılı Tebligat Kanunu’nun 7/a maddesinde muhatabın elektronik tebligatı tebellüğ etmiş sayılacağı tarihe ilişkin özel bir düzenleme yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre “Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.” *Bunun sonucu olarak elektronik tebligatta tebellüğ tarihi elektronik tebligatın muhatabın elektronik posta hesabına ulaştığı veya okunduğu tarih olmayıp, tebligatın muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonu olmaktadır.* Böylelikle, muhatabın kayıtlı elektronik posta hesabını kontrol etmemek suretiyle tebliğin sonuçlarını geciktirmesi ihtimali söz konusu olmayacaktır” . <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022. Aksi yönde görüş için bkz. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin 2020/1187 E., 2020/4264 K. numaralı ve 09/12/2020 tarihli kararı: “Dosya kapsamından, ... Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 05/11/2019 tarihli ilamının davalı vekiline elektronik tebligat yoluyla tebliğ edildiği, 25/11/2019 tarihinde muhatabın tebligat adresine ulaştığı, 25/11/2019 tarihinde tebligat alıcısı tarafından açılarak tebliğ edildiği, davalı vekili tarafından verilen temyiz dilekçesinin ise 10/12/2020 tarihinde dosyaya sunulduğu anlaşılmaktadır.” <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

İlgili şirketin tebligatı açıp açmaması bu anlamda önem ifade etmemektedir.

TTK m. 198 kapsamında kendisine bildirimde bulunulacak tüzel kişinin tebligata elverişli bir elektronik tebligat adresi bulunmaması halinde, noter fiziki tebligat düzenleyerek kanun kapsamında işlem yapacaktır.

Tüzel kişiye çıkartılan fiziki tebligat, Tebligat Kanunu m. 12 veya m. 13 uyarınca tebliğ edilemezse, tebliğ memuru m. 21 f. 1'i uygulamalıdır. Ancak uygulamada ticaret sicil gazetesinde ilan edilen şirket adresinin, çoğu kez muhtara bildirilmediği, muhtarda tüzel kişilik adına herhangi bir adres kaydına rastlanmadığı bilinmektedir. Böyle bir durumda tebligat yapılamamaktadır.

Tüzel kişiye, Tebligat Kanunu m. 12, m. 13 uyarınca ve m. 21 f. 1 uyarınca tebligat yapılamaması halinde yapılabilecek tek tebligat türü Tebligat Kanunu m. 35'e göre tebligattır. Ancak Tebligat Kanunu m. 35'e göre tebligat yapma yetkisi sadece kazai makamlara hasredildiğinden, noterin bu yolla da tebligat yapması mümkün olamamakta ve bir usul sorunu ile karşılaşılmaktadır.

Kazai tebligat başlığı altında düzenlenen Tebligat Kanunu m. 35 f. 4; "daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından resmî kayıtlardaki adresleri esas alınır ve bu madde hükümleri uygulanır" şeklindedir ancak noterler kazai merci olmadıkları için bu düzenleme kapsamında tebligat yapamamaktadır.¹³⁷

Danıştay 8. Dairesi'nin 2013/5296 E., 2018/2743 K. nolu ve 22.05.2022 tarihli kararında; limited şirket hisse devrinin tescil ve ilan edilmesine ilişkin talebin noter kanalıyla ilgili şirkete iletilmek istendiği, çıkarılan tebligatın bila tebliğe döndüğü, bunun üzerine ilgilinin tebligat kanununun 35. maddesine göre yeniden tebligat yapılmasını talep ettiği, ilgili noterlikçe talebin reddedildiği, bunun üzerine talep sahibinin, ilgili Noterler Birliği genelgelerinin iptali talebi ile dava açtığı, davanın reddedildiği ve ret kararının gerekçesinde, noterlerin adli merci olmaması nedeniyle 35. maddenin tatbikinin mümkün olmadığı için yer aldığı görülmektedir.¹³⁸

Düzenlemeyi hatalı bulmakla beraber, TSY uygulamasının gerek karşılıklı iştirak gerekse bildirim yükümlülüğü açısından uygulama alanı kısıtlamasına gittiği ve düzenlemelerin sadece şirketler topluluğuna

¹³⁷ Fatih Tahiroğlu, "Tebligat Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Tebligat Çıkarmaya Yetkili Merciler", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), 2016, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/292221>>, Erişim Tarihi 01 Kasım 2022, s. 393.

¹³⁸ Cemal Ruhi, *Tebligat Hukuku*, 12. Bastı, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 965-967.

özgüldüğü, bundan bağımsız olarak TTK gereğince karşılıklı iştirakin sermaye şirketleri arasında geçerli olacağı göz önünde bulundurulduğunda, noter yolu ile yapılan bildirimlerin de her zaman sonuç doğurmaya elverişli olmayacağı görülmektedir.

7. Bildirimin KEP Yoluyla Yapılması

TTK m. 198'de her ne kadar teşebbüs kavramı kullanılmış ve uygulama alanı genişletilmişse de bildirim yükümlülüğüne ilişkin uygulamanın, genellikle anonim ve limited şirketler üzerinden ilerleyeceği yadsınamaz bir gerçektir. Kaldı ki bilindiği üzere, karşılıklı iştirak kurumu TTK ile sadece sermaye şirketleri arasında düzenlenmiş bir yapıdır.

Bildirimi alacak kişinin kayıtlı elektronik posta ("KEP") adresi olması halinde, KEP ile bildirim yapılması mümkündür¹³⁹. KEP gönderilerinin ispata ilişkin sorunları, çok büyük ölçüde bertaraf edeceğini düşünmekteyiz. Daha önce de belirtildiği üzere, TTK m. 198 kapsamında yapılacak bildirim tek geçerlik şartı yazılı olmasıdır. Kaldı ki KEP gönderisi için elektronik imza kullanımı zorunludur ve TTK m. 1526 f. 3; kanunun zorunlu tuttuğu tüm işlemlerin güvenli elektronik imza ile yapılabileceğini hüküm altına almaktadır. *Ancak tüzel kişiler açısından, Kayıtlı Elektronik Posta ("KEP") bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır*¹⁴⁰.

Elektronik tebligat adresi ile KEP, mevcut yasal düzenleme çerçevesinde birbirinden farklı ve tamamen bağımsız iki sistemi ifade etmektedir. Tüzel kişilere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur ve Tebligat Kanunu m. 7/A uyarınca elektronik tebligat işlemleri; Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi ("UETS") adı verilen ve Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından kurulan UETS üzerinden yürütülecektir. Elektronik tebligat UETS adresi aracılığı ile ve ancak kanunda tebligat yapabileceği belirtilen kurumlar aracılığı ile yapılabilir. Nitekim 06.12.2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmî

¹³⁹ TTK m. 198 bağlamında bildirimde bulunacak kişinin, bildirim vekil (örn:avukat) aracılığı ile yapacak olması halinde, bildirimde bulunanın değil vekilin KEP adresinin bulunmasının yeterli olacağı görüşüdeyiz.

¹⁴⁰ Uygulamada kamu kurum ve kuruluşları da dahil olmak üzere bu konuda hatalı bir tespit yapılmaktadır. Tebligat Kanunu ile tüzel kişilere, elektronik yolla tebligat yapılma zorunluluğu getirilmiştir. Tebligat Kanunu m.7/A uyarınca elektronik tebligat işlemleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından kurulan ve işletilen Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi ("UETS") üzerinden yürütülür. UETS sistemi devreye girdikten sonra sadece UETS üzerinden elektronik tebligat yapılır hale gelmiştir, mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde KEP ile tebligat yapılması mümkün değildir.

Gazete’de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği, elektronik tebligat adresini; “PTT tarafından, gerçek kişiler için kimlik bilgileri, tüzel kişiler için ise tabi oldukları sistem bilgileri esas alınmak suretiyle tek ve benzersiz şekilde oluşturulan ve UETS’ye kaydedilen tebligat adresi¹⁴¹” olarak tanımlamaktadır.

25.08.2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik KEP’i, “elektronik iletilerin, gönderimi ve teslimatı da dâhil olmak üzere kullanımına ilişkin olarak hukukî delil sağlayan, elektronik postanın nitelikli şekli¹⁴²” olarak tanımlamaktadır.

Uygulamada, KEP ve UETS’nin kavram olarak sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, anonim ve limited şirketlerde, mevcut mevzuat açısından KEP adresi alma zorunluğu bulunmadığını savunmaktayız¹⁴³. Ancak mevzuatta yapılacak bir değişiklik ile sermaye şirketleri açısından KEP sahibi olma ve KEP hesabının aktive edilmesine ilişkin yasal bir zorunluluk getirilmesi¹⁴⁴ ile şirketler arası bildirimlerin ispat açısından güvenli olan bu yol ile yapılmasının uygulamaya ciddi katkısı olacağını savunmaktayız. Nitekim, KEP adresi kullanıcısı olan tüzel kişilerin KEP adreslerinin, KEP rehberlerinde gizlenmesi mümkün olmadığından¹⁴⁵, tüzel şirketlere ve özellikle sermaye şirketlerine, mevzuat ile getirilecek bir KEP hesabı zorunluluğunun, şeffaflığın sağlanmasına etki edileceği ve geçersiz bildirimlerin önüne geçileceğini düşünmekteyiz.

Sermaye şirketleri açısından KEP hesabının mevzuat ile zorunlu hale getirilmesi ve yükümlülüğün ihlali halinde idari para cezası yaptırımın düzenlenmesi, yasa yapma tekniğine uygun olmakla birlikte; uygulamada

¹⁴¹ 30617 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği m.3 f.1 b.d.

¹⁴² 25.08.2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 4 f. 1 b. i

¹⁴³ Aynı yönde tespit için bkz PTT açıklaması. “KEP hesabı kullanmanın yürürlükteki KEP mevzuatına göre bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar muhattap oldukları Özel Tüzel Kişilikler ile Gerçek Kişilerden hizmetlerine başvuru esnasında KEP adresi almış olma zorunluluğu getirebilmektedir.” <<https://pttkep.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/#1587460529438-09fb1125-c1e7>> Erişim Tarihi 10 Ekim 2022.

¹⁴⁴ Örneğin KEP hesabını aktive etmemiş olan tüzel kişinin tescil ve ilan talebinde, KEP aktivasyonunun araması.

¹⁴⁵ 16.05.2012 tarihli ve 2829 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ m. 6 f. 1 b. b.

kullanımın yaygınlaştırmasını tek başına sağlayamayacaktır¹⁴⁶. Şirket işleyişi açısından yerine getirilmesi zorunlu olan birtakım işlemlerde KEP aktivasyonunun bir ön koşul olarak düzenlenmesinin sorunun çözümü için bir adım olacağını düşünmekteyiz.

B. Tescil ve İlan Yükümlülüğü

TTK m. 198 f. 1, ilgilinin şirkete yapacağı bildirim için 10 günlük bir süre görmüş ancak tescil ve ilan yükümlülüğüne ilişkin süre konusunda sessiz kalmıştır¹⁴⁷.

TSY m. 107 f. 5 ise tescil ve ilana ilişkin daha detaylı bir hüküm getirmekte ve kendisindeki pay değişikliği, kendisine bildirilen şirkete; bildirim aldığı tarih itibarıyla 10 gün içinde, tescil ve ilan yükümlülüğü getirmektedir.

Düzenlemeler bir bütün açısından değerlendirildiğinde, süre açısından bir ayırım yapıldığı ve 10 + 10 olmak üzere toplam 20 günlük bir sürenin söz konusu olduğu görülmektedir. Ancak ilk bildirim 10 günden daha önce yapılması halinde, ikinci 10 günlük süre, bildirim şirkete ulaşması ile başlayacaktır. İlk on günlük süre, TTK m. 198/1 doğrultusunda şirkete yapılacak bildirim¹⁴⁸ için öngörülen süredir¹⁴⁹. İkinci on günlük süre ise bildirim alan şirketin, ticaret sicilde tescil ve ilan yükümlülüğü için öngörülen süredir¹⁵⁰.

TTK m. 198 ile öngörülen bildirim ve tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde, donma yaptırımı söz konusu olacaktır ve ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donacaktır.

C. İnternet Sayfasında İlan

a. TTK’de düzenlenen internet sayfasında ilan yükümlülüklerine genel bakış

¹⁴⁶ Nitekim, avukatlara elektronik tebligat yapılması zorunlu olmakla birlikte, UETS hesaplarının avukatlarca aktive edilmemesi nedeniyle, yasal düzenleme pratikte bir sonuç yaratmamaktadır.

¹⁴⁷ Yanlı / Okutan Nilsson, s. 776. Yazarlar, tescil ve ilan yükümlüsü konusunda da kanunun sessiz kaldığı görüşündedir.

¹⁴⁸ Bu bildirim açısından, payın iktisabının mı yoksa kazanılmasının esas alınacağı tartışma konusu olabilir. Gerekçede, iktisap itibarıyla sürenin işleyeceği ifade edilmektedir.

¹⁴⁹ Yanlı / Okutan Nilsson, s. 776.

¹⁵⁰ Yanlı / Okutan Nilsson, s. 776.

TTK m. 1524 f. 1, TTK m. 397 f. 4 uyarınca, bağımsız denetime tabi olan şirketler açısından bir internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. Dolayısıyla, internet sitesinde ilan yükümlülüğünün ancak bir internet sitesi kurma zorunluluğu olan şirketler açısından söz konusu olabileceği görüşünü savunmaktayız¹⁵¹.

TTK m. 1524 f. 2 “Birinci fıkrada öngörülen yükümlülükler uymaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur, Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Cezai hükümler saklıdır.” düzenlemesini getirmektedir. Düzenleme iki nedenle eleştirilmektedir. İlk eleştiri, ağır bir yaptırım olan iptal yaptırımının getirilmesidir. İkinci eleştiri ise düzenlemede yer alan “kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar” ifadesinin hukuken öngörülebilir olmamasıdır.

İnternet sitesi oluşturma ve/veya TTK’de öngörülen internet sitesi aracılığıyla yapılması gereken bilgilendirme ve duyuruların yapılmaması, ilgili kararlar açısından iptal sebebi oluşturmaktadır. Kanun koyucu iptal yaptırımının yanı sıra, yükümlülükler aykırı davranılması halinde, “kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına” yol açılacağını düzenlemektedir. Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğması ifadesi, belirsiz ve muğlak bir ifadedir. Doktrinde Teoman, bu hususa dikkat çekmekte ve yasanın uygulamasının bir belirsizliği de beraberinde getirdiğini ve hukuk güvenliğini zedelediğini savunmaktadır¹⁵².

Kanun koyucu, TTK m. 1524 doğrultusunda yükümlü olmasına rağmen, internet sitesi oluşturmayan ve internet sitesinde yayımlanması öngörülen hususları yayımlamayan şirketlerin yönetim organı üyeleri için adli para cezası uygulanacağını hüküm altına almaktadır^{153 154}.

¹⁵¹ Benzer yönde değerlendirme için bkz. Kendigelen, s. 178.

¹⁵² Ömer Teoman, “Sermaye Ortaklıklarının İnternet Sitesi Açma ve Burada Yasada Öngörülen İçerikleri Yayımlama Yükümlülüğüne Aykırı Davranmanın Yaptırımı Nedir?”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 7(4), 2011, s. 5.

¹⁵³ Düzenleme TTK m. 1524 f. 7’de yer almaktadır. TTK m. 562 f. 12 ise ilgililerin, internet sitesi oluşturulmaması halinde yüz günden üçyüz güne kadar ve ilgili içeriğin internet sitesinde yayımlanmaması halinde yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaklarını açıkça düzenlemektedir. Detaylı bilgi için bkz TTK 562.

¹⁵⁴ Yapılan içtihat taramasında, yönetim organı üyelerinin cezai sorumluluğuna ilişkin yayımlanan herhangi bir karara rastlanamamıştır. Yapılan incelemede, bu yayın kapsamında internet sitesinde yayımlanmayan genel kurul çağrılarının toplantının geçerliliğine etkisi ile ilgili tartışmanın aktarıldığı bölümde kullanılan ve lexpera üzerinden erişilen bir ilk derece

TTK m. 198 f. 1, teşebbüslerin belli eşikte pay iktisabının ve pay elden çıkarmasının, sermaye şirketinin internet sitesinde de ilan edilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Kanun koyucu, şeffaflığın sağlanmasını teminen internet sitesi kurulmasına ve kanunda belirtilen hususların bu internet sitesinde yayımlanmasına özel bir önem atfetmektedir. İnternet sitesinde yayımlama yükümlülüğü sadece TTK m. 198 için değil; pay sahiplerini, alacaklıları ve kamuyu ilgilendiren diğer durumlar için de özel olarak düzenlenmektedir.

TTK m. 39 f. 2, tacirlerin ticari mektup ve ticari defterlere yapılan kayıtların müstenit olduğu belgelerde, tacire ilişkin diğer bilgilerle birlikte internet sitesi bilgisine de yer verilmesi gerektiğini ve tacire ilişkin bilgilerin de yine bu internet sitesinde yayımlanması gerektiğini düzenlemektedir.

TTK m. 171 f. 4, bölünmeye katılan sermaye şirketlerinin, inceleme yapma hakkına ilişkin bir ilanının ve TTK m. 174 f. 1, bölünmeye katılan sermaye şirketlerinin alacaklılarına yapılacak çağrıya ilişkin bildirim internet sitesinde yayımlanması gerektiğini düzenlemektedir.

TTK m. 359 f. 1, anonim şirket yönetim kurulu üyeliğine bir tüzel kişi seçilmesi halinde, hem yönetim kurulu üyesi tüzel kişinin hem de atayacağı gerçek kişi temsilcinin, internet sitesinde açıklanması gerektiğini hüküm altına almaktadır.

TTK m. 399 f. 1, seçilecek denetçinin, Ticaret Sicil Gazetesi’nde tescil ve ilanına ek olarak internet sitesinde açıklanması gerektiğini ifade etmektedir.

TTK m. 414 f. 1, anonim şirket genel kurul toplantıya çağrısının da internet sitesinde yayımlanması gerektiğini düzenlemektedir.

mahkemesi kararında, anonim şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunulduğu ancak ön ödeme nedeniyle takipsizlik kararı verildiği görülmektedir.

“Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının .... soruşturma .... karar sayılı dosya aslı celp edilmiş incelenmesinde; davalı şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında Bakırköy... ATM ‘nin .... D.İş dosyasında yer alan bilirkişi raporu neticesinde 21/03/2016 tarihli sicil gazetesinde yayımlanan olağan genel kurul kararının, Bakırköy ...kesinleşmiş genel kurul kararının iptaline ilişkin ilamının 29/01/2016 tarihli ana sözleşmenin tadil ve yönetim kurulu kararının tescili kararı ile 29/02/2016 tarihli yeni yönetim kurulunun tescil ve ilanına ilişkin ilanların şirketin web sayfasında yayımlanmaması nedeniyle TTK 562/12 maddesi uyarınca cezalandırılmaları istemiyle mahkememiz dosyası davacıları tarafından şikayet dilekçesi verildiği, şirket yönetim kurulu üyelerine ön ödeme önerisinde bulunulduğu, yönetim kurulu üyelerinin yasal süre içerisinde ön ödeme önerisini yerine getirerek makbuzu sunduklarından kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği..” (Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, 2016/734 E., 2018/42, K. ve 01.02.2018 tarihli kararı) . <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

TTK m. 420 f. 1 finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konular nedeniyle toplantının ertelenmesinin yine internet sitesinde ilan edilmesi gerektiğini düzenlemektedir.

TTK m. 422 f. 1 uyarınca genel kurul toplantı tutanaklarının da internet sitesinde yayımlanması gerektiği düzenlenmiştir.

Kanun koyucu; TTK m. 448 f. 1 düzenlemesi ile genel kurul kararları için açılan iptal ve butlan davaları ile bu davalarda belirlenen duruşma günlerinin ve TTK m. 448 f. 1 ile iptal ve butlana ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararlarının tescil ve ilan edilmesi gerektiğini düzenlemektedir.

TTK m. 455 f. 1, esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararının; TTK m. 461 f. 3 rüçhan hakkı kapsamında yeni pay alma hakkının kullanılması için yapılacak bildirimlerin; TTK m. 474 f. 1 esas sermaye azaltımına ilişkin yapılacak olan genel kurul çağrısına ilişkin özel açıklamaların; TTK m. 474 f. 1 esas sermaye azaltımına ilişkin genel kurul kararı neticesinde alacaklılara yapılacak çağrının; TTK m. 483'de düzenlenen ıskat prosedürünün işletilmesi kapsamında yapılacak ihtarın; TTK m. 486 f. 2 uyarınca yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı; TTK m. 541 f. 1 uyarınca tasfiye esnasında alacaklılara yapılacak olan çağrının internet sitesine yayımlanması gerektiğini düzenlemektedir.

TTK m. 460 f. 2 ise kayıtlı sermaye sisteminde, sermaye artırımını açısından yine internet sitesinde yayım yükümlülüğü getirmektedir.

31.05.2013 tarihli ve 28663 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik m. 6 f. 3 (s) "*Şirketler topluluğuna dahil bir teşebbüs tarafından payların, Kanunun 198 inci maddesinde belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılmasına ilişkin açıklama, gerçekleşme tarihinden itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur*" düzenlemesini içermektedir.

Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik m. 6 f. 3 (t) ise yönetim kurulu üyelerine ilişkin bildirim yükümlülüğüne ilişkin bir düzenleme içermektedir, düzenleme "*Şirketler topluluğuna dahil olan teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticilerinin, kendileri, eşleri, velayetleri altındaki çocukları ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak yapacakları açıklama, sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.*"

şeklinde.

TTK m. 198 f. 3 hakimiyet sözleşmesinin geçerliliği için ticaret siciline tescil ve ilan şartına bağlamakta ancak bu hususun internet sitesinde yayımlanmasına ilişkin suskun kalmaktadır. Buna karşın, Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik m. 6 f. 3 (u), hakimiyet sözleşmesinin ticaret sicil gazetesinde yayımlanmasını takip eden beş gün içerisinde, ilgili şirketlerin internet sitesine eklenmesi gerektiğini düzenlemektedir.

b. İnternet sitesinde ilan yükümlülüğünün ihlaline bağlanan hukuki sonuçlara genel bakış

Yukarıda da ifade edildiği üzere, internet sitesinde yayımlama yükümlülüğü sadece TTK m. 198 için getirilmiş bir düzenleme değildir. Bu nedenle, bu yükümlülüğün ihlali halinde uygulanacak olan yaptırımlar açısından benzer maddelerin bir bütün halinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Öncelikle, yukarıda da ifade edildiği üzere yaptırımların, internet sitesi kurma yükümlülüğü bulunan şirketler açısından gündeme geleceği görüşüdeyiz.

Bu hususta kanunda açık düzenleme bulunmakta ve TTK m. 1524 f. 6., "*İnternet sitesiyle ilgili olarak bu Kanunun ilgili maddelerinde ve bu maddede öngörülen düzenlemeler denetime tabi olmayan sermaye şirketleri hakkında uygulanmaz.*" hükmünü ihtiva etmektedir. Yargıtay'ın bu yönde bir kararı mevcuttur¹⁵⁵.

¹⁵⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/10533 E., 2015/10189 K. no'lu ve 08.10.2015 tarihli kararında; sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın ortaklıktan çıkartılması için dava açıldığı ve davanın kabul edildiği, daha sonra temyiz üzerine kararın bozulduğu, bozma kararı üzerine karar düzeltme kanun yoluna başvurulduğu ve bu suretle karar verildiği görülmektedir. Karar metninde, nedensellik anlamında bir kopukluk olduğu gözlenmektedir. Karar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; konunun TTK m. 483 ve TTK m. 1524 etrafında toplandığı görülmektedir. Karar metninde açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, karar bütününden sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağa yapılan ihtarın internet sitesinde yayımlanmadığı, bu nedenle ıskata ilişkin karar verilmesinin mümkün olup olmadığı noktasında toplandığı varsayılmaktadır. Yargıtay kararının ilgili bölümüne aşağıda yer verilmektedir. "*Dava, sermaye koyma borcunu yerine getirmediği iddiasına dayalı davalının şirket ortaklığından çıkarılması istemine ilişkin olup, mahkemece benimsenen bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne karar verilmiş ve karar Dairemizce davalı yararına bozulmuştur. Oysa, 6102 sayılı TTK 1524'üncü maddesi hükmünde sermaye şirketlerinin internet sitesi açma zorunluluğu düzenlenmiş ise de, davacı şirketin internet sitesi açma zorunluluğu olan şirketlerden olmadığına anlaşılması karşısında usul ve yasaya*

Doktrinde, internet sitesinde yayımlanması gereken hususların yayımlanmaması halinde karşılaşılabilecek yaptırım konusunda bir fikir birliği söz konusu değildir. Özellikle genel kurula çağrı konusunda tartışma söz konusudur.

Teoman, TTK m. 1524 ile hukuk sistemine giren düzenlemenin, TTK m. 445 ve m. 446'da düzenlenen genel kurul kararlarının iptali nedenlerine ek ve yeni bir takım iptal sebepleri getirip getirmediğine cevap bulunması gerektiğini ifade etmektedir¹⁵⁶. Teoman, bu yönde bir kabulün hukuken himayesinin mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Karaege, genel kurula çağrının internet sitesinde yayımlanması ile ilgili bir değerlendirme yapmış ve çağrının internet sitesinde yayımlanmasının madde düzenlemesi nedeniyle bir zorunluluk olduğunu, tercihe bağlı bir durumun söz konusu olmadığını ve internet sitesi bulundurma yükümlülüğü altında bulunan şirketin, çağrı ilanını internet sitesi üzerinden yayımlamaması halinde TTK m. 1524 f. 2 uyarınca iptalin gündeme geleceğini görüşünü savunmaktadır¹⁵⁷.

Akdağ Güney ise internet sitesinde yayım yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin bir iptal sebebi oluşturduğunu ifade etmekte ve genel kurul kararlarının iptali açısından yeni bir iptal sebebi ihdas edildiğini savunmaktadır¹⁵⁸.

Moroğlu, genel kurula ilişkin çağrının internet sitesinde yer almaması halinde, yokluktan ya da iptal edilebilirlikten söz etmenin mümkün olmadığını görüşünü savunmaktadır¹⁵⁹. Moroğlu, TTK m. 1524'ün hukuken hatalı bir düzenleme olduğunu ve hatalı uygulamalar nedeniyle hukuki güvenliğin tehdit

ettiğini görüşündedir¹⁶⁰. Genel kurul ya da yönetim kararının iptali için ilgili kararların oluşum ya da muhtevasında; esas sözleşmeye, dürüstlük kuralına, emredici hükümlere, ahlaka ya da kişilik haklarına aykırılık bulunması gerektiğini ifade etmektedir¹⁶¹. Genel kurul ya da yönetim kurulu kararın hüküm doğurmasının, internet sitesinde yapılacak bir bildirimle bağlanmış olması şartında da iptalin değil askıda hükümsüzlük durumunun ileri sürülebileceğini savunmaktadır¹⁶². Ancak askıda hükümsüzlüğün söz konusu olabilmesi için ilgili kararın internet sitesinde yayımlanmamasının askıda hükümsüzlük durumu yaratacağının yasada açıkça düzenlenmesi gerektiğini lakin mevcut TTK hükümleri arasında böyle bir düzenlemeye yer verilmediğini ifade etmektedir¹⁶³. Moroğlu, ilgili madde düzenlemesinin yokluğa ya da iptale yol açacak şekilde yorumlanmasının, hukuk güvenliği açısından tehlikeli bulunduğunu ifade etmektedir¹⁶⁴. Moroğlu ayrıca, TTK m. 1524'te yer alan ve iptal edilebilirliğine ya da kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına hükmünün gereksiz olduğunu ve kanundan çıkartılmasının zorunlu olduğunu ifade etmektedir¹⁶⁵.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi,¹⁶⁶ kural olarak, genel kurul çağrısına ilişkin ilanının internet sitesinde yayımlanmamasının kararın geçerliliğini etkilemeyeceği görüşündedir. Burada, etki kıstasına göre değerlendirme yapılmaktadır. Yargıtay'ın ilgili kararında, bir anonim şirketin genel kuruluna ilişkin duyurunun internet sitesinde yayımlanmaması üzerine, noter vasıtasıyla e-tespit yaptırılmış¹⁶⁷ ve asliye ticaret mahkemesinde açılan

¹⁶⁰ Moroğlu, s. 372-373.

¹⁶¹ Moroğlu, s. 372.

¹⁶² Moroğlu, s. 372.

¹⁶³ Moroğlu, s. 372-373.

¹⁶⁴ Moroğlu, s. 373.

¹⁶⁵ Moroğlu, s. 373. Ancak aynı eserin çağrıya ilişkin bölümünde "... genel kurulun toplantıya çağrısı Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile şirketin internet sitesinde yapılmadıkça ve pay defterinde yazılı pay sahipleri ile önceden şirkete pay senedi ve pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine iadeli taahhütlü çağrı mektupları göndermiş olmadıkça çağrıdan söz edilemez..." ifadesine yer vermektedir.

¹⁶⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/1742 E., 2020/4755 K. ve 05.11.2020 tarihli kararı. . <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

¹⁶⁷ 10.05.2016 tarihinde saat 15:00'da gerçekleştirilecek genel kurul için, noterde 10.05.2016 tarihinde saat 14:06'da tespit yaptırılmıştır. Yapılan e-tespit ile ilgili şirketin internet sayfasında genel kurula ilişkin herhangi bir duyuru bulunmadığını tespit olunmuştur.

uygun olan kararın onanması gerektiğinden davacı vekilinin karar düzeltme talebinin kabulü ile Dairemizin 19.06.2015 gün ve 4514-8567 sayılı kararı kaldırılarak usul ve yasaya uygun mahkeme kararının onanması gerekmiştir." Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/10533 E., 2015/10189 K. nolu ve 08.10.2015 tarihli kararı. <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

¹⁵⁶ Teoman, s. 8.

¹⁵⁷ Özge Karaege, *Anonim Şirket Genel Kurulunun Toplantıya Çağrılması*, Adalet Yayınevi, 2022, s. 105-106.

¹⁵⁸ Necla Güney Akdağ, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*, Ticaret Odası Yayınları, 2011, s. 85.

¹⁵⁹ Erdoğan Moroğlu, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 9. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 373.

tespit davasıyla durum tespit ettirilmiş¹⁶⁸, bunun üzerine genel kurulun iptali talebiyle dava açılmış, ilk derece mahkemesi davayı reddetmiştir. İstinaf mahkemesi istinaf talebini, Yargıtay ise temyiz talebini reddetmiştir. İstinaf mahkemesinin gerekçesi, genel kurula davetin ilanının kararın geçerliliğini etkilemeyeceği, bir an için etkileyeceği ve davetin usulsüz olduğunun kabul edilmesi halinde dahi “bir davet ve ilan bulunduğundan alınan kararların iptalinin sağlanabilmesi için çağrının usulüne göre yapılmaması ve gündemin gereği gibi ilan edilmemesi sonucu oluşan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunun ispat edilmesi gerektiği¹⁶⁹” ve somut olay açısından böyle bir etkinin söz konusu olmadığı ifade edilmektedir^{170 171 172}.

¹⁶⁸ Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2016/243 D. İş sayılı dosyası ile 11/05/2016 tarihinde delil tespiti yapılmıştır.

¹⁶⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/1742 E., 2020/4755 K. ve 05.11.2020 tarihli kararı. <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022

¹⁷⁰ Karar metninin ilgili bölümüne burada yer verilmektedir. “TTK'nın 1524. maddesinin birinci fıkrasında belli ortaklıkların internet sitesi açması ve bu sitenin belirli bir bölümünü ortaklıkça kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemesi yükümlülüğünden söz edildiği, bu yükümlülüğün genel kurul veya yönetim kurulu kararlarıyla veya bunların geçerliliğiyle doğrudan hiçbir ilgisinin bulunmadığı, öte yandan ilan internet sitesinden yapılmadığından çağrının usulsüz olduğu kabul edilse dahi, bu durumda usulsüz de olsa bir davet ve ilan bulunduğundan alınan kararların iptalinin sağlanabilmesi için çağrının usulüne göre yapılmaması ve gündemin gereği gibi ilan edilmemesi sonucu oluşan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunun ispat edilmesi gerektiği, davacıların sermaye payı ve dava konusu genel kurul kararlarının ise toplantıya katılanlar tarafından oybirliğiyle alındığı dikkate alındığında, çağrının usulüne göre yapılmaması ve gündemin gereği gibi ilan edilmemesi sonucu oluşan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olmadığı ve dolayısıyla alınan kararların iptali şartlarının oluşmadığının kabulü gerektiği...” Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/1742 E., 2020/4755 K. ve 05.11.2020 tarihli kararı. <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022

¹⁷¹ Benzer yönde bir tespit için bkz. İstanbul Bölge Adliye Mah. 13. Hukuk Dairesi, 2019/2151 E., 2020/634 K. nolu ve 18.6.2020 tarihli kararı: “1524. maddenin birinci fıkrasında belli ortaklıkları internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü ortaklıkça kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek yükümlülüğünden söz edilmektedir. Bu yükümlülüğün genel kurul veya yönetim kurulu kararlarıyla veya bunların geçerliliğiyle doğrudan hiçbir ilgisi yoktur”. <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

¹⁷² Benzer yönde bir ilk derece mahkemesi kararı için bkz. Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, 2016/734 E., 2018/42, K. ve 01.02.2018 tarihli kararı: “Bu bağlamda davalı şirket genel kuruluna ilişkin toplantının şirketin internet sitesinde kanunda öngörüldüğü biçimde ve sürede ilan edilmemiş olması TTK'nun 1524 cü maddesi hükümlerine göre usuli bir eksiklik olup bu yükümlülüğe uyulmaması kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur. TTK'nun 446/1-b madde ve bendine göre çağrının usulüne göre yapılmaması nedeniyle genel kurul kararının iptal edilebilmesi için yasa koyucu etki kuralı şartını getirmiştir. Esasen etki kuralının amacı genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğini sınırlamaktır. Bir başka ifadeyle etki kuralı gereği kararın alınması sürecinde şekli eksiklik ile kanuna veya esas sözleşmeye aykırılık arasında bir sebep sonuç ilişkisi olup olmadığına bakılır. Genel kurul

c. İnternet sayfasında ilan yükümlülüğünün ihlalinin TTK m. 198 bağlamında incelenmesi

Tekinalp, TTK m. 198 kapsamındaki içeriğin sermaye ortaklığının internet sitesinde yayımlanmaması halinde, oy haklarında bir donma söz konusu olmayacağını ancak TTK m. 199 f. 3 ve TTK m. 1524 f. 2'nin uygulanabileceğini savunmaktadır¹⁷³.

Aytaç ise TTK m. 198'e ilişkin bildirimlerin internet sitesinde yayımlanmaması halinde, TTK m. 198 f. 2 ile öngörülen donma yaptırımın tartışmaya açık olduğunu savunmaktadır¹⁷⁴.

SONUÇ

Karşılıklı iştirakin ve bildirim yükümlülüğünün uygulama alanının tespiti açısından TTK ve TSY arasında çelişki söz konusudur. TSY her iki durum için de uygulamayı, topluluğa dahil olma ile sınırlandırmıştır. Bu sınırlama, TTK'de mevcut değildir. Bu çelişki, eleştiriye açıktır. Kanun düzeyinde bir düzenleme yapılarak uygulamada hukuki öngörülebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Şirketler topluluğunun oluşması için aranan asgari şirket sayısı tartışması da ayrıca önem arz etmektedir.

Karşılıklı iştirak gerek sermayenin sulandırılması gerek yönetim kurulu karşısında genel kurulun gücünü kaybetmesi nedeniyle arzulanmayan ancak yasaklanmayan bir gerçekliktir. Türk hukukunda basit karşılıklı iştirak halinde bilerek karşılıklı iştirak yaratan sermaye şirketi “iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir; bedelsiz payları edinme hakkı hariç, diğer tüm pay sahipliği hakları donar”. Nitelikli karşılıklı iştirak halinde ise hakimiyetin hüküm ve sonuçları uygulanır.

Özellikle basit karşılıklı iştirak açısından, sermaye şirketlerinin kendilerine iştirak edildiğini bilmesi önem arz etmektedir. Bu bilme, kural olarak, TTK m. 198'de düzenlenen bildirim yükümlülüğü ile gerçekleşecektir. Bildirim yükümlülüğü, hem işlem yapanın ilgili şirkete bildirimini hem de bildirim alan şirketin durumu ticaret siciline tescil ve ilanı ettirmesini

kararının alınma sürecindeki eksiklik olmasaydı da aynı doğrultuda karar alacak idiyse yani sebep sonuç ilişkisi gerçekleşmemiş ve bu eksiklik alınan kararı etkilememiş ise iptale gerek yoktur.” <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 7 Kasım 2022.

¹⁷³ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 635-636.

¹⁷⁴ Aytaç, “Bildirim Yükümlülüğü”, s. 91.

kapsamaktadır. Şirketin tescil ve ilan yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, nasıl bir çözüm üretileceği konusunda açık bir düzenleme söz konusu değildir. Doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir.

TTK m. 198, bildirim yazılı olarak yapılacağını düzenlemiştir. Bu bildirim yazılı olmak dışında herhangi bir şarta tabi olmadığı görüşündeyiz. Ancak bildirim ispatı açısından, hangi vasıta ile yapılacağı önem arz edecektir. Karşılıklı iştirak sadece sermaye şirketleri arasında uygulanacağı için hem bildirim yapan hem de bildirim alan kişi sermaye şirketi olacaktır. Bildirim e-posta ile gönderilebileceği kabul edilse dahi ispat açısından sorun yaşanacağını düşünmekteyiz. İadeli taahhütlü gönderi ile yapılan bildirimde, bildirim içeriğinin ispatı mümkün değildir, bu nedenle ispata da elverişli değildir. Telgraf ile bildirim yapılması halinde içeriğin ispatı mümkündür ancak uygulama alanı olmadığını düşünmekteyiz. Noter kanalıyla bildirim yapılabilir. Tüzel kişilere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur ancak uygulamada UETS adresi aktif olmayan şirket sayısı oldukça fazladır. Noter kanalıyla yapılacak bildirimde önemli olan, şirketin UETS adresi olması halinde, şirkete elektronik tebligat yapılması gerektiğidir. Elektronik tebligat adresi olmasına rağmen, fiziki tebligat yapılması halinde Yargıtay bu tebligatı geçersiz kabul etmektedir. Şayet şirketin UETS adresi yoksa ya da aktif değilse bu takdirde, şirkete fiziki yolla tebligat yapılacaktır. Tebligatın tebliğ edilmeksizin dönmesi halinde, noterlikçe çıkartılacak ikinci tebligatın Tebligat Kanunu'nun 35. maddesine göre yapılması mümkün değildir. Tebligat Kanunu'nun 35. maddesine göre tebligat yapma yetkisi sadece kazai mercilere hasredilmiştir. Bu nedenle, noter kanalıyla yapılacak TTK m. 198 bildirimlerinde tebliğ güçlükleri yaşanabilir. Alternatif olarak bildirim, her iki tarafın da KEP kullanıcısı olması halinde KEP gerçekleştirilebilir. Karşılıklı iştirak açısından önem arz eden TTK m. 198 bildirimleri sermaye şirketleri arasında gerçekleşeceği için Türk şirketleri açısından KEP hesabı bulundurma ve aktive etme zorunluluğunun getirilmesi halinde, ispat konusunda kayda değer bir kolaylık söz konusu olacaktır. KEP gönderisinin ulaştığı/ulaşmış kabul edileceği tarihe ilişkin de ayrı bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz.

TTK m. 198 kapsamında, internet sitesinde ilan yapılmaması halinde uygulanacak olan yaptırım konusunda, öğretide bir fikir birlikteliği mevcut değildir. Anonim şirketlerde genel kurula çağrının internet sitesinde yayımlanmaması halinde de yaptırımın ne olacağı hususunda doktrinde görüş birliği söz konusu değildir. TTK m. 1524 yaptırımlarının neler olduğu, hangi

durumlarda uygulanacağı açık değildir. Kanun değişikliği ile düzenlemenin ve yaptırımların netleştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Altıntaş A, “Anonim Ortaklıklarda Karşılıklı İştirakler ve Sonuçları”, *Bilkent Üniversitesi Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu 11-12 Ekim 2019*, 2020, s. 545-580.
- Ayhan R / Çağlar H / Özdamar M, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 4. Bası, Yetkin Yayınları 2021.
- Aytaç Z, “İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Pay Edinimlerinde Bildirim Yükümlülüğüne İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Konunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Prof. Dr. Seza Reisoglu Armağanı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, 2016, s. 57-103. (Anılış: Bildirim Yükümlülüğü)
- Aytaç Z, “Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, 8(4), 1976, s. 97- 125. (Anılış: Bağlı İşletmeler)
- Baş K, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 198 Uyarınca Bildirim Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğe Aykırılığın Sonuçları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 36(1), 2020, s. 57-97.
- Bozkurt T, *Şirketler Hukuku*, 13. Bası, Yetkin Yayınları 2021.
- Can M Ç, *Hakimiyet Sözleşmesi (Anonim Şirketlerden Oluşan Şirketler Topluluğu Bakımından)*, Adalet Yayınevi, 2020.
- Çelikyurt F, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması*, Beta, 2018.
- Dirikkan, H, “Tacirler Arası İhbar ve İhtarlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4, 2002, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46868/587667#article_cite> Erişim Tarih 10 Kasım 2022,

- s. 39-75.
- Emmerich V / Habersack M, *Konzernrecht*, 10. Auflage, C.H. Beck, 2013. (Anılış: Konzernrecht)
- Emmerich V / Habersack M, *Aktien- und GmbH-Konzernrecht*, 7. Auflage, C.H. Beck, 2013. (Anılış: Aktien)
- Gürbüz Usluel A, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Estitüsü, 2016.
- Güney Akdağ N, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*, Ticaret Odası Yayınları, 2011.
- Göktürk K, “Ticaret Sicil Yönetmeliği’nin Şirketler Topluluğu Hakkındaki Bazı Düzenlemeleri Üzerine Düşünceler”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 3, 2014, s. 103-139. (Anılış: TSY)
- Göktürk K, *Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Esasları (Anonim Şirketlerde Oluşan Topluluk Açısından)*, 2. Bası, Adalet Yayınevi, 2022. (Anılış: Şirketler Topluluğu)
- Kara E, “Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devrinde Halka Kapalı Anonim Şirketler Açısından 7262 Sayılı Kanunla FEGG Tavsiyesi Doğrultusunda Yapılan Değişiklikler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 16(184), 2021, s. 2320-2333.
- Karaege Ö, *Anonim Şirket Genel Kurulunun Toplantıya Çağırılması*, Adalet Yayınevi, 2022.
- Kendigelen A, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Moroğlu E, *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 9. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Okutan Nilsson G, “Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18(2), 2012, <<https://dergipark.org.tr/pub/maruhad/issue/48277/614762>>, Erişim Tarihi 01 Kasım 2022, s. 255-268. (Anılış: Karşılıklı İştirak)
- Okutan Nilsson G, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, 2009. (Anılış: Şirketler Topluluğu)
- Poroy R / Tekinalp Ü / Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku II*, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, 2017.
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 4. Bası, Adalet Yayınevi 2022. (Anılış: Şirketler Hukuku Şerhi)
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 8. Bası Adalet, 2022. (Anılış: Şirketler Hukuku)
- Ruhi C, *Tebliğat Hukuku*, 12. Bası, Seçkin, 2022.
- Şener O H, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, 5. Bası, Seçkin, 2022.
- Tahiroğlu F, “Tebliğat Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Tebliğat Çıkarmaya Yetkili Merciler”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), 2016, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/292221>>, Erişim Tarihi 01 Kasım 2022, s. 389-396.
- Teoman Ö, “Sermaye Ortaklıklarının İnternet Sitesi Açma ve Burada Yasada Öngörülen İçerikleri Yayımlama Yükümlülüğüne Aykırı Davranmanın Yaptırımı Nedir?”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 27(4), 2011, s. 5-12. (Anılış: İnternet Sitesi Açma)
- Tekinalp Ü, *Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları*, Vedat Kitapçılık, 2012. (Anılış: Yeni Bağlam)
- Tekinalp Ü, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, Vedat Kitapçılık, 2015. (Anılış: Sermaye Ortaklıkları)
- Yanlı V / Okutan Nilsson G, “Türk Ticaret Kanunu’nun 198. Maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi”, *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 771-788.
- Zöllner W / Noack U, *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz, Band 1*, Auflage 3, Carl Heymanns Verlag, 2011.